

2021
Nr. 4/8

Reformatų žinia

LIETUVOS EVANGELIKŲ REFORMATŲ KONSISTORIJOS APŽVALGINIS LEIDINYS

SOLI DEO GLORIA

Ramybė jums!

Kaip mane siuntė Tėvas,

taip ir aš jus siunčiu /Jn 20,21/.

RAMYBĖ JUMS

TURINYS

Viršelio kompozicija ir dizainas dail. Aušrinės Bareikytės Čižikienės
Vilniaus reformatų bažnyčios frontone devizas **SOLI DEO GLORIA**,
 o timpane stiuko horeljefas *Kristus sako Kalno pamokslą miniai* /Mt 5,1-2/.
 Virš durų, kaip ir prieš 70 metų, pasitinka užrašas RAMYBĖ JUMS.

Kun. R. Stankevičius	Jėzaus atėjimas arti!.....	3
Katech. H. Lahayne	Europos krikščionybės pradininkė.....	4
R. Kvinteras	Reformacijos diena: kieno ir kam?.....	7
InfoRef_LT	Reformacijos šventė Kėdainiuose.....	8
	Reformacijos šventė Švobiškyje.....	10
M. Žorželis	Ar vaikų krikštas suteikia netikrą viltį?.....	12
Kun. P. Jakubėnas	Mirusiųjų paminėjimo dienos.....	13
G. Mikalajūnienė	Gyvasis ryšys.....	13
	<i>Iš mūsų istorijos</i>	
D. Gudliauskienė	K. K. Daukšos gramatikos rankraštis.....	14
E. J. Daukša	Tegyvuoja Lietuva.....	15
D. Gudliauskienė	Lietuvos aviacijos pradininkas A. Griškevičius.....	16
	<i>Prisimename</i>	
InfoRef_LT	Garbės kuratorė A. Brokertaitė-Balčiauskienė.....	18
	<i>Ivykių apžvalga</i>	
InfoRef_LT	2022-aisias minėsime.....	21
L. Stanislovaitienė	2021-ųjų Reformatų jaunimo stovykla.....	22
InfoRef_LT	Simfonija iš Šiaurės Jeruzalės.....	23
	Knyga <i>La Riforma in Lituania</i> Italijoje.....	24
	<i>Tolle Lege</i> instituto leidinys.....	24
L. Stanislovaitienė	Krikščioniškos muzikos festivalis <i>SIELOS 2021</i>	25
InfoRef_LT	Misija Varšuvoje.....	26
	S. Bohušo-Sestšencevičiaus paroda.....	27
D. Gudliauskienė,		
R. Mikalauskienė	Dailininkas S. Bohušas-Sestšencevičius.....	28
R. Jaudegienė	Kaune pamokslavo kun. Tomas Shoger'is.....	31
InfoRef_LT	Mirusiųjų paminėjimas Vilniuje.....	31

*Aukštybių Viešpačiui garbė
Už stebuklus malonės,
Jog meile tėviška didžia
Jis globia savo žmones
Dėl savo mielojo Sūnaus,
Pasauliui siųsto iš dangaus
Išganymui žmonijos.*

Karys evangelikas, 1938 m., 28-oji giesmė

Jėzaus atėjimas arti!

Kiekvienas geras davinyš ir tobula dovana ateina iš aukštybių, nužengia nuo šviesybių Tėvo, kuriame nėra jokių atmainų ir jokių sambrėškų. /Jok 1,17/

Labai gražūs, viltingi Jokūbo žodžiai. Kalėdų laike turime daugiau tamsos ir mums trūkstant šviesos, ją bandome kurtis patys – girliandų spindesiu, žvakučių šiluma, papuoštais ir žaižaruojančiais namais, ofisais, prekybos centrais ir mažomis parduotuvėlėmis. Taip mes bandome susikurti geresnę nuotaiką sau. Savo jėgomis, išmintimi, darbu, lėšomis. Vėl dovanos, sveikinimai, linkėjimai.

Kur tame yra Jėzus? Kur mūsų Viešpats, kuris tuomet, daugiau nei prieš 2 tūkstančius metų, nusižemino iki sugedusio žmogaus lygio ir nužengė į žemę? Ar visame tame kalėdiniame chaose prisimename mūsų Gelbėtoją?

Kaip bebūtų apšviesta mūsų aplinka, nuotaika, mūsų butis liks tik dalinė ir laikina. Tačiau Jėzus gali viską keisti į pilnutinę ir amžiną šviesą, tiesą, gerį, ramybę, paguodą. Nes Jis yra tas davinyš iš aukštybių, Jis yra tobula dovana iš dangiškojo Tėvo, kuriame, kaip ir Jo Sūnuje, *nėra jokių atmainų ar sambrėškų*.

Tikėjimo namiškiai,

laukdami ir sulaukę Kalėdų šventės – nuostabaus laiko, neapsiribokime tik švente ir dovanomis sau, artimiesiems, gausiu vaišių stalu, artimųjų bendryste, bet apmąstykime didžiąją Viešpaties dovaną mums krikščionims – Sūnų Jėzų Kristų ir Jo nuostabius darbus, artėjantį Jo antrąjį atėjimą ir mūsų gyvenimo prasmę šiame laikiname pasaulyje.

Generalinis superintendentas
kun. Raimondas Stankevičius

Europos krikščionybės pradininkė (Apd 16,11–15)

žinome, kaip evangelistas Lukas, kuris parašė ir Apaštalų darbus, vaizduoja krikščionybės pradžią. Savo knygoje graikas Lukas mini stebėtinai daug moterų. Pavyzdžiui, jis rašo, kad Saulius/Paulius persekiojo ir suėmė *vyrus ir moteris* (Apd 8,3 ir 9,2). Lukui rūpėjo pabrėžti, kad Geroji Naujiena skirta ne tik vyrams, bet ir moterims; kad krikščionių bendruomenėms galėjo priklausyti ir priklausė nemažai moterų.

Antrosios misijinės kelionės metu apaštalas Paulius nuvyko iš Azijos provincijos (šiandieninė Turkija) į Makedoniją, t. y. pasiekė jau Europos žemyną. Filipų mieste pirma įtikėjusi moteris buvo vardu Lidija. Ši verslininkė ir tapo Europos

Po Dubingų bažnyčios pamatais palaidota nemažai Radvilų giminės atstovų. Tarp jų yra Mikalojus Radvila Juodasis. Jis laikomas Lietuvos evangelikų reformatų pradininku, nes 1557 metais sušaukė pirmą šalies reformatų sinodą. Reformatų skvere Vilniuje bus pastatytas paminklas *Reformacijos ir lietuvių raštijos pradininkams*. Dešimt veikėjų iš Didžiosios ir Mažosios Lietuvos bus įamžinti ant granitinių stelų: tarp jų taip pat bus ir Radvila Juodasis. Bus paminėtas ir jo pusbrolis Rudasis bei kiti aštuoni vyrai.

Paminklo rengimo eigoje kilo įvairių diskusijų dėl šių asmenų vaizdavimo bei citavimo. Labai įdomu, kad – bent viešai – niekas niekada neklausė, kodėl tarp tų dešimties vyrų nėra nė vienos moters. Žinoma, tais laikais moterys neužėmė aukštų postų nei bažnyčioje, nei valstybėje. Bet ar tai reiškia, kad jos visai neprisidėjo prie Reformacijos pradžios?

Nežinau, ar įamžinimui ant stelų būtų pavykę rasti iškiliai moterį iš LDK ar Prūsijos kunigaikštystės laikų. Užtat

krikščionybės pradininke. Apie tuos įvykius ir šią moterį šiandien paskaitykime Apaštalų darbų 16 skyriuje /Apd 16,11–15/. Ko galime pasimokyti iš šios istorijos? Atkreipkime dėmesį į personažų veiksmus.

Eiti pas žmones

Skyriaus devinta ir dešimta eilutės aiškina, kodėl Paulius su bendražygiais nusprendė keliauti į Europą. Troade *Paulius naktį turėjo regėjimą: jam pasirodė makedonietis, kuris maldavo: Ateik į Makedoniją ir padėk mums! Po šio regėjimo mes nedelsdami nutarėme keliauti į Makedoniją...* Apaštalas buvo įsitikinęs, jog tokiu būdu Dievas jį pašaukė skelbti Evangeliją tame krašte.

Dievas gali nukreipti žmones per sapnus ir vizijas, bet tai tikrai nėra Jo įprastas kalbėjimo bei vedimo būdas. Tai rodo Pauliaus veiksmai ir pačiuose Filipuose. Dievas jam

nei nurodė kelio pas Lidiją, nei specialiai ką nors aiškino. Paulius ir kolegos – kaip ir iki tol – pirmiausiai ieškojo žydų bendruomenės, sinagogos. Tokios Filipuose, greičiausiai, nebuvo. Tada jie ėmė *svarstyti*, kur kitur miesto žydai galėtų rinktis. Ir nusprendė nueiti už miesto prie upės, *kur tikėjomės rasią maldos vietą* (13 eil.). Paulius nelaukė tiesioginių Dievo nurodymų iš dangus – jis įvertino situaciją, apmąstė viską ir priėmė strategišką sprendimą: pirma bandykime eiti pas tuos, kurie jau tiki į Dievą, pas žydus bei kitus „dievobaimin-“ gus“ žmones; bandykime juos susirasti.

Mato evangelijos pabaigoje Jėzus sako: *Tad eikite ir padarykite mano mokinius visų tautų žmones...* (Mt 28,19). Šis misijinis paliepiamas skirtas ne vien tik apaštalams ir Bažnyčios profesionalams, t. y. dvasininkams. Eikite pas žmones, liudykite Evangeliją, skelbkite Gerąją Naujieną apie Jėzų – tai *įsakymas visiems krikščionims*. Bet tas didysis paliepiamas įgyvendinamas mažais žingsneliais. Paulius nesibeldė prie kiekvienų Filipų namų durų; jis nėjo *pas visus*. Jis nukreipė savo dėmesį į vieną gana mažą grupę, į kelis žmones *ir pas juos nuėjo* – nežinodamas, kas tiksliai iš to bus (*tikėjomės...*).

Kur mums šiandien sutikti žmonių? Kur šiandien tie žmonės *prie upės*? Kiekvienas turime *apmąstyti*, su kokiais žmonėmis mes galime susitikti ir jiems papasakoti apie Dievą. Dvasininkams tokia proga dažnai būna, pavyzdžiui, laidotuvės ar kapinių šventės. Kitiems tai gali būti klasių, bendrakursių, kolegų, giminių susitikimai, arba tiesiog pasišnekėjimas su kaimynu. Melskimės, kad Dievas dovanotų progą kam nors papasakoti apie Dievą ir Evangeliją. O kai tokia proga atsiras, imkime ir išnaudokime ją.

Kalbėtis ir klausyti

Rašoma, kad Lidija buvo *dievobaiminga moteris*. *Dievo baimingieji* buvo pagonys, kurie tikėjo į žydų Dievą, bet nenorėjo pereiti į judaizmą, tad žydų pamaldose dalyvavo svečio teisėmis. Gali būti, kad Filipuose trūko žydų vyrų sinagogai įsteigti. Todėl tikinčios žydės ir kitos moterys susirinko atviroje erdvėje, lauke. Tai, kad pirma sutikta didesnė žmonių grupė pasitaikė moterims, Pauliui nebuvo kliūtis. Filosofas Aristotelis, tikriausiai, būtų praėjęs pro šalį, kadangi visas moteris laikė *teturinčias* tik vaikų protą.

Bet Paulius ir Silas su moterimis pradėjo *kalbėtis* (13 eil.). Taip ir reikia verstis tos eilutės graikišką veiksmąžodį. Lukas čia nevartoja žodžio *pamokslauti*. Tai reiškia, kad pradžioje jie tiesiog kalbėjosi su moterimis, paprasčiausiai bendravo. Iš konteksto aišku, kad paskui Paulius perėjo prie mokymo, prie Rašto aiškinimo, plačiau išdėstė Evangeliją. Bet visas prasidėjo nuo paprasto pokalbio.

Žinoma, pamokslavimas galų gale yra svarbesnis. Dažnai Apaštalų darbuose rašoma, kad apaštalai pamokslavo. *Bet tai nėra vienintelis Dievo Žodžio skelbimo būdas*. Dar yra įvairūs pokalbiai, diskusijos, debatai ar paprasti pašnekesiai. Pamokslauti negali ir neturi teisės visi, tačiau kalbėtis ir bendrauti su kitais žmonėmis gali ir turi kiekvienas krikščionis. Ir tie pokalbiai gali vykti bet kur: autobuse, prie virtuvės stalo, sode, prie upės... Tariamai šventų pastatų tam nereikia.

Ne visiems krikščionims įsakyta pamokslauti, bet *visiems*

įsakyta kalbėti apie viltį mumyse (1 Pt 3,15). Nepamirškime, kad tarp dešimties Reformacijos pradininkų skvero paminkle yra tik trys kunigai (*ir vienas universiteto teologas*). Dažnas žmogus sakytų: bet kad aš nežinau, ką kalbėti. Tada į pagalbą gali ateiti, pavyzdžiui, *Heidelbergo katekizmas*. Galime remtis ir *Naujuoju miesto katekizmu*. Ar paduoti kokį traktatą, jį šiek tiek paaiškinant.

Ką šioje istorijoje daro Lidija? Koks jos pirmas veiksmas? Lukas rašo, kad ji *ėmė klausytis* (14 eil.). Prie upės jie visi neplepėjo tuščiai – tai buvo rimtas pokalbis apie rimtus dalykus. Todėl būtų galima verstis, kad moteris *atidžiai klausėsi*. Gali būti, kad Lidija šitaip galvojo: *Apie ką čia tas žydas kalba? Apie Dievo Sūnų? Mirtį ant kryžiaus? Prisikėlimą? Man visa tai nauja. Reikia labai gerai klausytis!* Galima įsivaizduoti, kad Lidija ir kitos moterys įsiterpdavo su klausimais, prašymais patikslinti, geriau paaiškinti.

Europos krikščionybės pradžią žymi ne kažkoks didingas stebuklas (nors apie stebuklus tame pačiame skyriuje taip pat rašoma!), bet paprastas, tačiau labai svarbus veiksmas – *intensyvus klausymasis*. Pirma reikia klausytis, suprasti žodžius ir jų turinį, ir iš to kils tikėjimas. Daugeliui iš mūsų dažnai būna nelengva tikėti, atsiranda rimtų klausimų, kyla abejonių. Ką tuomet daryti? Atidžiai klausytis. Ne visada atsakymai būna tobuli. Daug dažniau tenka kantriai įsiklausyti. Klausymasis yra rimtas sprendimas bei visai nelengvas darbas. Tam reikia skirti laiko.

Dievas veikia, žmonės veikia

Drįsčiau teigti, kad eilutė 14b yra viena gražiausių visoje Biblijoje: *ir Viešpats atvėrė jos [Lidijos] širdį Pauliaus žodžiams*. Šioje ir kitose eilutėse matome, kaip artimai susiję Dievo ir žmogaus veikla. Be Dievo veikimo joks žmogus neįtikėtų. Nes puolęs, nuodėmingas žmogus iš prigimties yra dvasiškai miręs, kurčias Evangelijos tiesoms. Todėl pats *Dievas* turi atverti netikinčiųjų akis ir ausis (žr. Apd 26,18 ir 28,27). Nepaisant to, kad žmogaus kūnas dažniausiai būna sveikas; mes girdime žodžius ausimis ir regime kalbėtoją akimis. Bet Dievas turi apšviesti vidines *širdies* akis (Ef 1,18), atverti vidines ausis.

Ką tai reiškia? Kaip Dievas atveria širdį? Ar tai yra kažkoks mistinis potyris, vidinis aiškus dieviškas balsas? Č. Kavaliauskas savo vertime, deja, neišverčia vieno graikiško žodžio. Jeigu jis būtų išverstas, tai eilutė skambėtų maždaug šitaip: *ir Viešpats atvėrė jos širdį atkreipdamas dėmesį į Pauliaus žodžius*. Dievas, Visatos Kūrėjas ir Valdovas, veikė taip pat, tačiau ne scenos centre. Jis panaudojo Pauliaus, *žmogaus*, žodžius. Jis nukreipė Lidijos mintis į apaštalo žodžių ir sakinių reikšmę, į gramatiką ir logiką. Jis leido jai suprasti žmogaus žodžius.

Dievas atvėrė Lidijos širdį, bet ji pati to turbūt visiškai nejautė; tikriausiai ji negirdėjo jokio dieviško balso nei savo širdyje, nei sielos gelmėse ar pan. Ji tiesiog *suprato* Pauliaus žodžius apie Evangeliją, jiems *pritarė* ir jais *pasitikėjo*. Dievas iki šiol naudoja mūsų žodžius, mūsų kalbėjimą – ar tai būtų pamokslas, Biblijos studijos, radijo laida, pranešimas, paskaita; pokalbis darbe ar bažnyčioje, autobuse ar sode.

Apaštalas Paulius pamokslauja moterims prie upės Filipuose

Turbūt nemažai žmonių prieštarautų: Dievas panaudojo Pauliaus ir kitų apaštalų žodžius; šiandien jis naudoja vyskupų, kunigų ir įvairių teologijos profesionalų žodžius, bet tikrai ne mano! Tačiau Biblija mums neleidžia šitaip galvoti. Pažiūrėkime dar kartą į Luko tekstą.

Penkioliktoje eilutėje trumpai rašoma, kad Lidija *su savo namiškiais priėmė krikštą*. Ji buvo pasiturinti verslininkė, nes prekiaavo labai brangiais *purpuro drabužiais* (14 eil.). Greičiausiai Lidija buvo našlė; jos namiškiai buvo vaikai ir darbuotojai. Tačiau, manau, kad ji tikrai neprivertė jų krikštytis. Tai rodo ir to paties skyriaus panaši istorija apie Filipų kalėjimo viršininko įtikėjimą; jis taip pat *su visais savaisiais priėmė krikštą*. Kita eilutė prideda svarbią informaciją: jis „*su visais namiškiais džiūgavo, įtikėjęs Dievą*“ (16,33–34). Jie visi tikrai įtikėjo, todėl *visi džiaugėsi*. Galime būti tikri, kad ir Lidija, ir kalėjimo viršininkas paskelbė savo šeimos nariams bei bendradarbiams Evangeliją – ir visi tie žmonės noriai, džiaugsmingai, be jokios prievartos priėmė Gerąją naujieną.

Taigi, gali būti, kad Dievas panaudojo ne tik Pauliaus, bet ir Lidijos žodžius. Dievas paveikė jos širdį, todėl paskui ir ji pati tapo aktyvia Jėzaus Evangelijos skelbėja. Taip krikščionybė ir plito pirmame, antrame ir trečiame amžiuje: tikintieji,

dažniausiai paprasti žmonės, kalbėdavosi su kitais – visų pirma su šeimos nariais, kolegomis, draugais, kaimynais. Bažnyčia augo ir dėl jos tarnautojų, dvasininkų, veiklos, bet visų pirma per tikinčiųjų kasdienišką veiklą ir bendrystę.

Dievas veikia ir žmonės veikia. Dievas pažadino Reformaciją ir Lietuvoje, leido Reformatų bažnyčiai augti ir plisti. Bažnyčių pradžia ir ateitis Dievo rankose. Tos ateities nežinome. Bet galime būti tikri, kad *Jis* iki šiol tebeatveria žmonėms širdį – gal ne masiškai, tačiau vienam kitam atveria. Dievas tam naudoja žmones kaip Paulių ir kaip Lidiją, kurie džiaugsmingai ir aktyviai perduoda Jo Evangeliją.

Mūsų, reformatų, konfesijos tikrasis pradininkas yra Ulrichas Cvinglis, kuris 1523 metais yra šitaip užrašęs: *Tikras tikintysis, patyręs ramybę, savo sielos išganymą ir džiaugsmą, ir visa tai besinėšiojantis savyje, tikrai neiškentės matydamas savo artimą šių džiaugsmų bei išganymo dar nepažinusį... Tikintysis tol nenurims, kol matys savo artimą, gyvenantį netikėjime*.

Jeigu ir mus motyvuotų toks pat dvasinis nerimas, krikščioniškas tikėjimas plisėtų, o Dievui davus, ir mūsų Bažnyčia pagausėtų – kaip kadaise, Radvilų laikais.

Katech. Holger Lahayne

Apaštalas Paulius ir bendražygiai vieši Lidijos namuose

Reformacijos diena: kieno ir kam?

Vitenbergo
pilies bažnyčios
bronzinių durų
fragmentas

Romelis Kvinteras (Romel Quintero) yra jaunas evangelikas reformatas, teologijos studentas Orjentės katalikų universitete Kolumbijoje. Domisi ankstyvosios Bažnyčios istorija, Bažnyčios Tėvais (ypač Augustinu), liturgija, sistematine reformatų teologija ir įvairiomis kitomis temomis, kuriomis rašo savo įkurtuose puslapiuose Irenismo Reformado ir Augustinismo Protestante. Šis straipsnis parašytas Reformacijos dienos šventės proga.

Reformacijos šventės kilmė nėra labai aiški. Kai kurių istorikų manymu, ją pradėta švęsti ganėtinai vėlai (tik nuo XIX a.), ir turbūt nuo tų laikų ji yra tokia, kokią mes ją dabar turime. Tačiau žinome, kad ši praktika kyla iš senesnių laikų, bent jau iš XVII a., tiksliau 1617 m., kai buvo minimas jos šimtmetis. Žemiau pateikta citata gerai apibendrina ir išaiškina istoriją:

Pastebėtina, kad reformatai, o ne liuteronai 1617 m. pirmą kartą pasiūlė Liuterio puolimo prieš atlaikus šimtmečio sukakties minėjimą. Nerimaudami dėl stiprėjančios tridentinės katalikų Bažnyčios ir neturėdami jokio legalaus statuso Šventojoje Romos imperijoje, reformatų tikėjimą priėmusio Pfalco kunigai ir dvariščiai metų pradžioje paskelbė spalio mėnesį švęsiantys jubiliejų, norėdami prisiminti 'kaip Amžinajam, Visagaliai patiko būti mums palankiu ir išvaduoti mus iš baisių popiežiaus valdžios tamsybių'. Pfalco kurfiurstas Frydrichas V paragino visus evangelikus (tuo pavadinimu turėjo omenyje liuteronus ir reformatus) palikti nuošalyje savo nesutarimus ir dėkoti Dievui už sugrąžintą 'spindinčią Evangelijos šviesą' tarp spalio 31 d. ir lapkričio 2 d.¹

Dviguba šios šventės motyvacija – palikti nuošalyje nesutarimus ir dėkoti Dievui –, man atrodo, yra itin taikli. Tai turėtų būti pagrindinis šios reformatų šventės bruožas. Viena vertus, tai yra diena, skirta pabuvimui kartu su kitais tikėjimą išpažįstančiais evangelikais, nepaisant mūsų doktrinų skirtumų. Kita vertus (o tai yra svarbiausia!) tai taip pat labai tinkama diena dėkoti Viešpačiui² už jo Bažnyčios pamalonintą Reformaciją, įvykusią per tokius reformatorius, kaip Liuteris, Cvinglis³ ir kt. Reformacijos diena nėra tokia pati krikščioniška šventė kaip Kalėdos ar Velykos, o evangelikų Padėkos diena už šį maloningą istorijos puslapį, kuomet prisimename, kaip ypatingai veikė Dievo Apvaizda tuo laiku.

Romel Quintero

Iš ispanų kalbos vertė lekt. Artūras Laisis.

Artūras Laisis (Arthur Williams Laisis) yra bretonų tautybės Prancūzijos pilietis, gimęs 1989 metais Lione, nuo 2018 m. gyvena Havre, Normandijoje. Lietuvoje reguliariai lankosi nuo 2012 metų.

Artūras 2007 m. baigė Park'o licėjų Lione. 2007-2009 m. toliau studijavo Henriko IV licėjuje Paryžiuje. 2009 m. įstojo į Aukštąją normalinę mokyklą (humanitarinių mokslų laidoje), 2010 m. Sorbonos universitete įgijo Klasikinės filologijos bakalauro laipsnį. 2011 m. Naujosios Sorbonos universitete įgijo Indologijos bakalauro laipsnį.

2013 m. Leidenos universitete (Nyderlanduose) įgijo Lyginamosios indoeuropiečių kalbotyros magistro laipsnį bei Prancūzijos pedagoginį laipsnį kalbotyroje. 2013-2014 m. stažavosi Vilniaus universiteto Baltistikos katedroje. 2015 m. Paryžiaus Aukštųjų praktinių studijų mokykloje įgijo Lyginamosios gramatikos ir kalbų tipologijos magistro laipsnį.

2015-2018 m. įvairius dalykus (tarp kurių – lietuvių kalbos ir kalbotyros kursą) dėstė toje pačioje mokykloje. 2018-2022 m. – prancūzų ir bendrosios kalbotyros dėstytojas Havro universitete.

A.Laisis yra kilęs iš ateistinės šeimos, krikščionybę susidomėjo paauglystėje.

2011 m. birželio 19 d., Dievo malone, buvo pakrikštytas Prancūzijos Reformatų Bažnyčioje (ERF) Port-Royal parapijoje (Paryžiuje). Krikšto eilutė: *Būk atsargus, kai eini į Dievo namus, ir būk pasiruošęs klausyti.* (Ekleziasto 4, 17^a).

2017 m., Dievo Apvaizdos vedinas, išstojo iš šios (EPUdF), Evangelijos neskelbiančios Bažnyčios, ir prisijungė prie Prancūzijos Evangelikų Reformatų Bažnyčių Bendrijos (UN-EPREF), kuri stengiasi laikytis ekumeninių ir reformacinių tikėjimo išpažinimų.

2019 m. pradėjo teologijos studijas Jono Kalvino fakultete Provanso Ekse. Šiuo metu yra teologijos magistrantas.

2020 m. vasarą stažavosi LER Bažnyčioje. 2021 m. Sinode Biržuose paskirtas tolesnei lektoriaus tarnystei.

InfoRef_LT

¹Thomas Albert Howard, Mark A. Noll, „The Reformation at Five Hundred“, First Things, 2014.

²Padėkos dienų institucija yra gerai žinoma reformatų tradicija, kaip matyti, pavyzdžiui, Vestminsterio tikėjimo išpažinime (21,5). Žymus teologas, 1643 m. Vestminsterio asamblėjos narys Georges Gillespie (1613–1648) apie jas pasakė, kad „Dievas davė savo Bažnyčiai bendras nuostatas (...) neeilinių šventės dienų tema (...), idant, gavus kokią nors didelę naudą, būtų jam dėkojama visos tautos susirinkime...“ (A Dispute Against the English-Popish Ceremonies, W. Christiaens, 1637 m., sk. VII, pusl. 23).

³Savo Bažnyčios istorijoje Philipp Schaff pabrėžia, kad Reformacija nebuvo vienalytis judėjimas, pradėtas vien tik Liuterio, o jau 1516 m., tai yra metais iki Liuterio Reformacijos pradžios, buvo matyti užsimezgant reformatorišką judėjimą Šveicarijoje su Cvingliu priešakyje.

REFORMACIJOS ŠVENTĖ KĖDAINIUOSE

Šių metų spalio 31 dieną reformatai iš visos Lietuvos iškilmingoms Reformacijos dienos paminėjimo pamaldoms rinkosi į Kėdainius.

Senamiesčio centre esanti Reformatų bažnyčia seniai bematė tiek žmonių: po pamaldų savose bažnyčiose atvažiuo vilniečiai, kauniečiai, panevėžiečiai, atskubėjo šiek tiek pavėlavę biržiečiai, na ir aišku, negausios, bet susitelkusios Kėdainių parapijos nariai ir jų artimieji.

LERB gen. superint. kun. Raimondas Stankevičius pasveikino visus suvažiavusius į Kėdainius, pasidžiaugė, jog senai šioje šventovėje buvo tiek daug tikinčiųjų, palinkėjo, kad ir lapkričio 21 d. (3-ią mėnesio sekmadienį panašiai susirinktų) į pamaldas kėdainiečiai...

Šventę pradėjo vargonų garsai, kvietę susitelkti rimčiai.

Reformacijos dienos pamaldas pradėjo LERB dvasininkai: generalinis superintendentas kun. Raimondas Stankevičius, vicesuperintendentas kun. Tomas Šernas, lektorius Dainius Jaudegis. Vicesuperint. kun. T. Šernas iš Biblijos perskaitė 46 psalmės žodžius: *Dievas – mūsų prieglauda ir stiprybė, visad arti pagalba varguose. Todėl nebijome, nors ir žemė sverdėtų,*

nors kalnai griūtų į jūrų gelmę; net jei jų vandenys šeltų ir putotų, kalnai drebėtų nuo jų šėlimo... /Ps46,1-8/.

Po to kun. R. Stankevičius pakvietė sugiedoti Reformacijos himną, sukurtą Martyno Liuterio, *Tvirčiausia apsaugos pilis...*, kuris parašytas pagal 46 psalmės žodžius.

Lektorius D. Jaudegis tikėjimo brolius ir seseris kvietė išpažinti nuodėmes *Atgailos malda*. Po jos sekė atgailos giesmė *Kur dėl kalčių, sunkių didžių man, Dieve, pasidėti?*

Po giesmės kun. R. Stankevičius paskelbė Dievo malonės Žodį iš Evangelijos pagal Matą: *Ne kiekvienas, kuris man šaukia: „Viešpatie, Viešpatie!“ – įeis į dangaus karalystę.../Mt 7,21/* bei pakvietė pašlovinti Viešpatį giesme *Aukščiausiasis, Tau aš giedosiu...* Krikščionišką tikėjimo išpažinimą savo lūpomis išpažinome, skaitant Credo kun. T. Šernui.

Pamaldose pamokslavo Jonavos krikščionių evangelikų bažnyčios vadovas past. Giedrius Ažukas. Jis pasveikino visiems evangelikams brangios dienos – Reformacijos 504-ųjų metinių paminėjimo dienos – proga, palinkėjo, kad Viešpaties Žodis, kuris buvo, yra ir bus gyvas, būtų veiksmingas ir šiandien taip pat, kaip ir prieš 504-is metus, išliktų ➤

Pamokslauja pastorius G. Ažukas

mūsų gyvenimo Credo, būtų žiburys, kuris vestų mus, kad mūsų gyvenimai būtų Jo palaiminti.

Pastorius dėkojo LERB gen. superint. kun. R. Stankevičiui už kvietimą atvykti į šią šventę Kėdainiuose ir tarti žodį.

Pamokslą past. G. Ažukas pradėjo sakydamas, kad neįmanoma Reformacijos dienos minėti, neprisimenant apaštalo Pauliaus *Laiške romiečiams* (1,17) užrašytų žodžių: *Tėsisis gyvens tikėjimu*. Tai žodžiai, kuriais Dievas prisilietė prie Reformacijos tėvo Martyno Liuterio širdies. *Šią tiesą Martynas Liuteris skelbė savo gyvenimu. Liuteris sakė, kad jo širdyje viešpatauja tik tikėjimas Viešpačiu Jėzumi Kristumi*<..>. *Nėra kito svarbesnio asmens Visatoje, kaip Jėzus Kristus*, – sakė past. Giedrius. Pamokslininkas tvirtino, kad apaštalo Pauliaus *Laiškas romiečiams*, be abejonės, padarė didžiausią įtaką Reformacijos skleidėjams bei Evangelijos skelbėjams. Įkvėpti ten užrašytų žodžių, jie nešė Žinią žūstančiam pasauliui. Tie Žodžiai reformavo tuometinę Europą ir dabar reformuoja tikinčiųjų širdis.

Reformacija skelbė Jėzų Kristų, kad Jo vardui taptų klusnios visos tautos. Dievas pažadėjo tautoms, kad kiekvienas žmogus, kuris tikės Jėzumi Kristumi, gaus išgelbėjimą, nuodėmių atleidimą ir amžinąjį

gyvenimą! Teisumas ateina per tikėjimą Jo atlikta auka ant kryžiaus.

Reformacija grąžino Raštą, grąžino meilę Dievo žodžiui ir skleidė ją toliau.

Sola Scriptura – vien tik Raštas; Sola fide – vien tik tikėjimas; Sola gratia – vien tik malonė; Solus Christus – vien tik Kristus; ir Soli Deo gloria – Vienam Dievui garbė – šie penki Reformacijos postulatai XVI a. tapo Reformacijos mokymo pagrindu, kuris buvo skleidžiamas to meto pasaulyje, – sakė past. G. Ažukas.

Evangelija pakeitė ne tik Izraelio tautos gyvenimą, apaštalo Pauliaus aplankytas tautas, reformatorių skelbiama Evangelija keitė Europą, tuometinę Bažnyčią, Ji keitė ir Lietuvą. *Viešpats žinojo, ką daro, pradėdamas Reformaciją. Jis nepaliko Reformacijos silpno žmogaus širdžiai. Liuteris buvo rankose To, kuris matė toliau už jį. Nė vienas Reformacijos nešėjas nebūtų atlaikęs tokio pasipriešinimo, jeigu su juo nebūtų buvęs Dievas*, – buvo įsitikinęs pamokslininkas. Jis sakė, kad kaip Evangelijos skelbimo nesustabdė Jėzaus nukryžiuojimas, taip ir Reformacijos idėjų nesugebėjo sustabdyti jokie priešai, tuo metu plitusios ligos, maras, badas, karas... *Nes Evangelija buvo, yra ir išliks Dievo jėga išgelbėti kiekvienam, kuris Juo tiki! Būkime drąsūs nešdami pasauliui Evangeliją ir siekime kaip Paulius, M. Liuteris, J. Kalvinas, kad širdyje viešpatautų TIKĖJIMAS mūsų Viešpačiu Jėzumi Kristumi, kuris yra mūsų visų dieną ir naktį prote besisukančių minčių pradžia, vidurys ir pabaiga*, – emociškai užbaigė pamokslą past. G. Ažukas.

(Visą pamokslą galima perskaityti <https://evangelija.lt>)

Po pamokslo *Didžiąją maldą* pasakė atskubėjęs iš Biržų kun. Rimas Mikalauskas.

Pamaldoms vargonavo vilnietė Rasa Šernienė. Be jau paminėtų liturginių giesmių, dar visi tikintieji darniai pagiedojo pastaruoju metu itin pamėgtą giesmę *Dievui, kurs tarp mūsų turi sau šventovę*., o pamaldas užbaigėme tradicine pabaigos giesme *Dieve Tėve mielas*...

Vargonininkė
R. Šernienė

Reformacijos šventė Švobiškyje

Šventė tuo nesibaigė – po trumpos pertraukėlės, prasidėjo vilniečio muzikanto Justino Stanislovaičio ir grupės koncertas. Justinas vakarykščiai dalyvavo Šiuolaikinės krikščioniškos muzikos festivalyje *Sielos* Palangoje. Bet nuovargio nejutome: energingai, uždegančiai Justinas Stanislovaitis savo sukurtomis giesmėmis šlovino Viešpatį ir Jam dėkojo už gyvenimą, už viltį, už žmoną Laurą, su kuria susituokė prieš metus. Giesmės *Mes maži jūros akmenėliai* priedainį *Visos girios ošia Tau, pievos šnabžda Tavo vardą, Dieve....* daugelis įsiminė iš Biržuose vykusio koncerto. Kaip ir tada, šią giesmę teko pakartoti, ir jau visi mėginome pritarti.... Pranašauju, kad giesmė, sukurta Justino žmonos Lauros parašytiems žodžiams, taps Lietuvos reformatų hitu, kurį mokės ne tik jaunimas, bet iš visos širdies giedos ir senjorai...

Per visas pamaldas lankytojams ir klausytojams buvo atvertas puikiai sutvarkytas, atnaujintas kunigaikščių Radvilų mauzoliejus.

Pamaldas <https://www.youtube.com/watch?v=F4DVg91jxAA> ir koncertą <https://www.youtube.com/watch?v=pLAFF-sLV9g> transliavo kaunietis Rimgaudas Januševičius bei vilnietis Nerijus Krikščikas. Įrašus bus galima peržiūrėti ir vėliau.

Trečioji šventės dalis – Agapė – įrodė, kad ir negausi, bet darni parapija yra tikri šaunuoliai ir svetingumu nenusileidžia didžiosioms, turinčioms po tūkstantį parapijiečių.

Kėdainiečiams reformatams pagelbėjo *Kėdainių samariečiai*, įsikūrę priešais bažnyčią esančiuose istoriniuose XVII a. *Rėktorių namuose*, ir senjorai šauliai, išvirę itin skanią košę, o pyragų prikepė moterys – aktyviųjų parapijiečių žmonos.

Prieš 504 metus vienuolio augustino Martyno Liuterio pradėtą Bažnyčios pertvarkos – Reformacijos – dieną Pasvalio rajono reformatai paminėjo Švobiškio bažnyčioje, dar Jos išvakarėse, spalio 30 dieną, pamaldomis su Viešpaties Vakariene, kurias laikė parapijos administratorius, Biržų klebonas kun. Rimas Mikalauskas.

Bažnyčia rūpinasi ir prižiūri nereikoniškiai Odeta ir Algirdas Rapkevičiai. Reformatų pamaldos Švobiškyje tradiciškai vyksta vos keletą kartų metuose, bet svarbiomis progomis: Motinos dienos paminėjimas – pavasarį, vasarą – Kapinių šventė, įprastai liepos mėnesį, ir rudenį – apie lapkričio 1d., kada yra poilsio dienos ir buvę parapijiečiai gali apsilankyti tėvų žemėj, prisiminti mirusius savo artimuosius, padėkoti Viešpačiui, kad Jie buvo, kad Jie perdavė savo Tikėjimą. Per didžiąsias bažnytines šventes švobiškėčiai atvyksta į Biržus, čia priima, kartu su biržiečiais, Viešpaties Vakarienės sakramentą.

Šiais metais į pamaldas susirinko Švobiškio apylinkėse ir jau kitose Lietuvos vietose gyvenantys tikintieji. Prieš tai aplankę savo šeimos kapus, susirinko bažnytėlėje pamaldoms. Pamaldas laikė parapijos administratorius kun. Rimas Mikalauskas. Pamokslui buvo pasirinktas

Foto:
Audriaus Stanislovaičio ir kitų

InfoRef_LT

Dievo Žodis iš *Laiško romiečiams* 10,1-13: *Jeigu lūpomis išpažinsi Viešpatį Jėzų ir širdimi tikėsi, kad Dievas Jį prikėlė iš numirusių, būsi išgelbėtas* (10,9) – Evangelijos žinia nuodėmės valdžioje žūstančiai žmonijai, kad Dievas skyrė Kelią, kuriuo ateina išgelbėjimas. O mūsų tikėjimas, kuriuo Dievo malonė veikia žmoguje, nėra tik pasyvus žinojimas, bet ir aktyvus tikėjimo atsakomybės prisiėmimas. Pamoksle atkreipė dėmesį, kad Reformacijos žinios esmė – Dievas iš savo malonės dovanoja nusidėjėliams išteisinimą savo Sūnuje Jėzuje Kristuje. Ir tai tikinčiame žmoguje veikia augimu Kristaus šventume – žmonių darbuose, kylančiuose iš tikėjimo, kaip dėkojimas už gautą malonę. Nes Dievas pats sumoka nusidėjėlio mirties kainą Tame, kuris visame buvo, yra ir liks šventas. Atpirktieji žino savo Viešpaties vardą ir kainą, kuri buvo sumokėta Golgotoje ant Kryžiaus.

Po pamokslo *Visuotinoje maldoje* tikintieji dėkojo Dievui už išgelbėjimo dovaną, už gyvybę ir sveikatą, už gyvenimo dovanas, už mirusių artimųjų dovanas, paliktas ateinančioms kartoms: tiek materialiasias – jų rankų triūso vaisius, tiek dvasines – perduotą tikėjimo liudijimą ir tradicijas, tarnystę Viešpačiui. Prie Viešpaties stalo Komunijai susirinko virš 20 tikinčiųjų. Po pamaldų kunigas aplankė prieš metus mirusios, ilgametės ir ištikimos bažnytėlės prižiūrėtojos Genovaitės Janonienės kapą. Jį pašventino Dievo Žodžiu ir kartu su jos artimaisiais pasimeldė, padėkodamas Dievui už Jo apsaugą ir pastiprinimą gyvenimo išbandymuose Jos artimiesiems, liekantiems šioje gyvenimo kelionėje.

Po pamaldų pasiliko parapijos valdyba pasitarti dėl parapijos ūkinių reikalų: reikia sutvarkyti apleistą pastatą šalia bažnyčios, dėl kurio kilo jo nuosavybės klausimas, taip pat opi negyvenamos klebonijos problema. Buvo nutarta šiais klausimais bendradarbiauti toliau su Pasvalio savivaldybės Joniškėlio seniūnija, o dėl dokumentacijos kreiptis į Sino-
do ekonomą. Taip pat nutarta toliau kvieisti prisidėti prie šventoriaus, o kartu ir kapinių tvoros tolimesnio remonto. Dalis jau suremontuota, tvora atnaujinta kelių šeimų paaukotomis lėšomis ir darbu. Kviečiame daugiau parapijiečių ir visų geros valios žmonių prisidėti aukomis ar darbu prie tęstinų tvoros remonto darbų. Juos atnaujinti numatoma ateinančią vasarą.

Kviečiame į talką bei aukoti tikslinę auką į parapijos banko sąskaitą:
Švobiškio evangelikų reformatų parapija, juridinio asmens kodas: 190883120,
banko sąskaita: LT927300010072976059
"Swedbank" AB,
banko kodas: 73000, SWIFT: HABALT22,
pavedime, prašome nurodyti pavedimo tikslą:
„Auka šventoriaus tvoros remontui“.

Ar vaikų krikštas suteikia netikrą viltį?

István Csók, „Krikštas“, 1902 m. (Vengrijos nacionalinė galerija)

Jaunas prancūzų teologas Maksimas Žorželis (Maxime Georgel), prancūzakalbio reformatų teologijos tinklalapio Par la foi (Per tikėjimą, <http://www.parlafoi.fr>) steigėjas, ką tik pakrikštijo savo antrą vaiką. Kilęs iš baptistų pastorijų šeimos ir perėjęs į reformatų tikėjimą, jis skyrė nemažai dėmesio ir darbų vaikų krikšto klausimu. Šis straipsnelis — vienas iš daugelio jo išdėstytų argumentų.

Baptistų ar kitų, vaikų nekrikštijančių krikščionių, gretose dažnai galima girdėti štai tokią kritiką: vaikų krikštijimas suteiktų vaikams netikrą viltį, kad jie esą krikščionys ir būsią išganyti.

Iš kur ateina tokia kritika?

Ši kritika yra grindžiama keliais argumentais. Pirma, krikščionys evangelikai mato kai kurių istorinių bažnyčių praktiką, kur įvairūs prietariai susipynę kartu su krikštu. Tam nepadeda katalikų doktrina, esą krikštas pats savaime

(*ex opere operato*) kai ką vykdo vaike. Dėl šito veikimo gali kilti klaidinga — ne tik į vieną Kristų dėta viltis.

Kita vertus, baptistai supranta *pédobaptême* (kūdikius krikštijančių krikščionių) poziciją su jiems būdingomis išankstinėmis prielaidomis. Baptisto akimis, krikštijamasis krikšto metu sako *aš tikiu!*, t. y. ir *aš esu išganytas!*. Su tokiu krikšto apibrėžimu nenuostabu, kad mūsų pozicija atrodo painiai.

Ar tokia kritika yra teisinga? Taip ir ne.

Viena vertus, visai galima, kad įprasta vaikų krikšto praktika kartu su netikru mokymu apie krikštą (*kokį galima išgirsti, pvz., Romos katalikų bažnyčioje*) gali sukelti netikrą viltį.

Kita vertus, kai ji yra gerai suprantama, kūdikius krikštijančių krikščionių pozicija nepalieka neaiškumo apie krikštijamo vaiko statusą.

Mes tikime, kad Dievas savo malone į regimąją Bažnyčią įtraukia taip pat ir tikinčiųjų šeimas (vaikus). Jos patiria Dievo Žodžio skelbimo, taip pat to *regimojo skelbimo* (sakramentų) įtaką. Būti pakrikštytam nesuteikia Amžinojo gyvenimo, bet suteikia privilegiją ir atsakomybę. Privilegija yra įtraukimas į regimąją Dievo tautą, kuri turi į Jus žiūrėti kaip į savo narį, rūpintis Jumis, skatinti Jūsų tikėjimą, melstis su Jumis, vienu žodžiu, elgtis su Jumis kaip su broliu ar seserimi Kristuje.

Taigi, atsakomybė liečia Bažnyčią: kaip sakėme, ji turi Jus laikyti vienu iš savo vaikų. Ji taip pat liečia tėvus: jie turi auginti vaiką Viešpatyje, t. y. ypatingame santykiyje su Juo, pagal Jo įstatymą. Ji liečia ir pakrikštytąjį: per visą savo gyvenimą jis bus raginamas atsižadėti savęs, atgailauti, sekti paskui Kristų, siekti savo širdies apipjaustymo: gyventi tuo, ką simbolizuoja Krikštas, kiekvieną savo gyvenimo dieną.

Kadangi tikime, kad regimąją Bažnyčią, kurioje skelbiamas Dievo Žodis, sudaro būtent tokia mišri — tikrų tikinčiųjų ir neatgimusių iš naujo apsimitėlių — bendruomenė, tas skelbimas (kaip ir apaštalai tai darė) pabrėš didelę atsakomybę, kurią su savimi turėtų nešti save krikščionimi vadinantis žmogus. Mes išpėsime apie didelį pavojų įleisti nuodėmę į netikinčią širdį. Tai daro Paulius *Pirmajame laiške korintiečiams* (10 sk.), tai daro taip pat *Laiško hebrajams* autorius.

O kaip sekasi patiems baptistams? Ar nebus taip, kad ir jų pačių pozicija šiuo klausimu gali suteikti netikros vilties? O gal kaip tik ji yra dar labiau rizikinga? Mat baptistai galvoja krikštijantys jau atsivertusį žmogų. Taigi, Bažnyčią esą sudaro vien tik iš naujo atgimę žmonės. Jei žmogus, nors ir suaugęs, krikštijasi būdamas iš tikrųjų netikintis (kaip tai buvo Simono burtininko atveju, žr. *Apd* 8), negi nerizikuojame jam suteikti netikrą viltį būti iš naujo atgimusiam? Iš tiesų, kiekviena sveika Bažnyčia pripažins, kad ne visi krikštą priėmę žmonės yra iš naujo atgimę, ir kad reikia atitinkamai skelbti Dievo Žodžiu įspėjimus mūsų Bažnyčioms.

Taigi, visai pagrįstas yra jų rūpestis nesuteikti netikros vilties, bet tas rūpestis neišsprendžia klausimo: svarbiausia yra Dievo įsakymas. Ir mes galime pasitikėti tuo, kad Jis yra už mus išmintingesnis ir geriausiai moka, kaip tvarkyti Savo Bažnyčią.

Maksimas Žorželis

Iš prancūzų kalbos vertė lekt. A. Laisis

Lapkričio 21 d. – paskutinis Bažnytinių metų sekmadienis. Pagal evangelikų tradiciją tą sekmadienį minime Išėjusiuosius. Mirusiųjų minėjimo diena – Amžinybės sekmadienis.

Mirusiųjų paminėjimo dienos

Kiekvienas kūnas – tartum žolynas, ir visa jo grožybė (garbė – Kavaliausko vertime) – tarsi žolyno žiedas. Žolynas sudžiūsta, ir žiedas nubyra; tik Viešpaties Žodis išlieka per amžius. /Iz 40, 6-8/. Toks yra Žodis, paskelbtas jums kaip Geroji naujiena /1 Petro 1,24-25/.

Mirusiųjų paminėjimo dieną mes ypač atsimername savo mylimus, neužmirštamus mirusius artimuosius. Metams slenkant, mes dažnai prisimername juos. Lankome jų kapus, ir aiškiai įsivaizduojame, kiek daug mes juose netekome, kiek daug privalejome jiems būti dėkingi. Bet mums reikia kreipti žvilgsnius ne tik į praeitį, nepasinerinti į liūdesį. Mirusiųjų minėjimo šventė priklauso atminčiai tų, kurie pranoko mus mirtyje. Mes puošiame jų kapus, mes peržiūrime jų atvaizdus nuotraukose.

Mirusiųjų minėjimo dieną mes atsimername, kad ir mums reikės mirti. Mūsų kūnų silpnumas mums primena: *Kiekvienas kūnas kaip žolė*. Kiekviena diena mus artina per vieną žingsnį prie kapo. Mes esame tik keliaują žemėje svečiai. Mes esame tik tie keliaują svetimšaliai, kurių gyvenimas išsivysto ir vėl pranyksta, pražydi ir vėl nuvysta. O mirtis gal daug arčiau negu mes numanome... Vakare gali būti visai kitaip negu iš ryto buvo... Kol mes keliaujame čia žemėje, esame nuolatos apsupti mirties pavojaus. Mirtis nuolatos seka mums iš paskos. Ir niekas nėra išimtis. Visi lygūs lauko žolei. Visi keliauja ir išnyksta.

Bet mąstydami apie mirtį, mes apmąstome ir ką mes gavome iš gyvenimo. Apaštalo žodžiai kalba apie žmogaus grožybę. Žmogaus gyvenimas turi skaisčia Dievo duota grožybę. Juk koks gražus saulėtas jaunystės laikas kūdikio širdžiai! Koks turtingas džiaugsmu sutvarkytas krikščioniškas šeimos gyvenimas! Kiek daug džiaugsmo teikia giminystė, draugystė, gyvas parapijos gyvenimas, darbas ir pašaukimas! Kaip turtingai Viešpats Dievas išpuošė žmogaus dvasį! Mes iš tikrųjų turime teisę kalbėti apie žmogaus grožybę, ir tas būtų neprotingas, kuris užmerktų akis, nenorėdamas to matyti. Bet *žmogaus grožybė – kaip žolės žiedas. Žolynas sudžiūsta, ir žiedas nubyra*. Kaip per gamtos grožybę, taip ir per žmogaus grožybę žengia visa naikinanti mirtis.

Mirusiųjų minėjimo šventė primena mums tai su visa supurtančia rimtimi. Tiesa, galime bandyti užmerkti akis prieš šitą baisią žeminančią duotybę. Galime gyvenimo sukury kurį laiką užmiršti apie mirtį. Galime apie ją nekalbėti, nesiskaityti su ja, jai nesirengti. Arba galima sau įsivaizduoti po mirties linksmą, pilną patogumų gyvenimą. Bet tai nieko nepakeis turint omeny, kad vieną dieną paskutinis baisumo neprietelis pašauks mus į mirusiųjų karalystę ir padarys galą bet kokiai žemiškai grožybei.

Bet ar tuo nepanaikinamas mums džiaugsmas gyvenimu? Jokių būdu, nes *Dievo Žodis lieka per amžius!* Tai vienintelis dalykas, kuris lieka tarp pragaištingumo. Šis savotiškas, amžinai gyvas Dievo Žodis turi veikti ir suukti į mūsų vystantį gyvenimą. Tas Žodis turi padėti mums užgimti naujam aukštesniam gyvenimui, kuris neperžydi ir nevysta, bet turi nepragaištingumo daigus. Toks gyvenimas įgyja pavidalą Jėzaus Kristaus asmenyje; su tais, kurie tiki Juo, Jis artinasi prie jų kapų ir praskaidrina jiems ir giliausius mirusiųjų minėjimo dienos skausmus. Jis nori nuimti nuo mūsų sunkius mirties baimės retežius, mus vaduoti nuo vilties stokos ir atsakyti mums į tamsius klausimus, kuriuos mirtis sukelia mummyse. Per savo Žodį Jis kalba mums apie atleidimą, išganymą ir prisikėlimo skaistybę. Ne mirtis ir pranykimas taria paskutinį žodį, bet Tas, kuris pasakė *Aš esu gyvas ir jūs būsite gyvi*. Ir jei Jis mums kalba apie daugybę buveinių savo Tėvo namuose, tai tai nėra koks tamsus įsivaizdavimas, bet skaisti tikrovė tiems, kurie yra atgimę negendančiai, nesutęptai ir nevystančiai tėvonystei, esančiai danguje. Mes kovojame ne su tais, kurie dar neturi šito tikėjimo ir kurie įsikibę laikosi šios žemės, bet mes neleidžiame nusišnekėti ir pašiepti šitos esminės mūsų vidinio turto dalies.

Tas, kurs pradėjo mummyse gerą darbą, ir įvykdys apsiareiškimo dieną. Savo pasiliekančiu Žodžiu Jis apdovanoja mus amžinuoju gyvenimu.

(kalba beveik netaisyta)

Gen. superintendentas kun. Povilas Jakubėnas, 1939 m.

Perspauzdinta iš *Sėjėjas* Nr.23 (342), 1939 m. gruodžio 1 d.

Gyvasis ryšys

*Tam mažam lopinėlyje Žemės
Tiek daug ilgesio, Meilės, minčių.
Išminties ir stiprybės čia semias
Artimieji išievių, kartu...
Pastovėkim. Išgirskim kaip byra
Amžinybės sekundės. Rasa.
Apkabinkim apjungiančią Tylą –
Ypatingą ir gyvą – tik Čia.
Čia širdis atvira iki skausmo.
Atgaila dėl kaltės nebūtos
Vėl sukirba. Bet išriša jausmas –
Taip jau lemta. Tik po Pabaigos –
Vėl Pradžia. Tęstinumas. Ir Kelias.
Atradimų, klaidų sukuriai.
Čia, dabar – mus sujungia žvakelės,
Lopinėlį palietę delnai...*

2021, lapkritis...

Genovaitė Mikalajūnienė

K. K. Daukšos gramatikos rankraštis

*Kazimiero Kristupo Daukšos lietuvių kalbos gramatikos **Trumpa kalbomokslė liežuvio lietuviško** rankraštis, rašytas XIX a. viduryje, įtrauktas į UNESCO nacionalinį registrą **Pasaulio atmintis**.*

Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriatas paskelbė, kad 2021 metais į UNESCO nacionalinį registrą *Pasaulio atmintis* įrašyti 9 nauji dokumentinio paveldo objektai. Penkiems iš jų suteikė regioninę, o keturiems – nacionalinę reikšmę.

Nacionalinio komiteto nariai ir nepriklausomi dokumentinio paveldo ekspertai buv. Kėdainių ir Biržų evangelikų reformatų mokyklų mokytojo Kazimiero Kristupo Daukšos (1795–1865) gramatikos *Trumpa kalbomokslė liežuvio lietuviško* rankraštį, saugomą Vilniaus universiteto bibliotekoje, įtraukė į Registrą kaip nacionalinės reikšmės dokumentinio paveldo objektą.

Kalbininkas, vargonininkas, mokytojas Kazimieras Kristupas Daukša (1795–1865)

Biržų evangelikų reformatų senosiose kapinėse stovi ažuolinis paminklas – kolona, bylojanti, kad šiose kapinėse palaidotas Biržų ev. reformatų mokyklos mokytojas, lietuvių kalbininkas Kazimieras Kristupas Daukša (1796–1865). K. K. Daukša buvo palaidotas netoli nuo tos vietos, kur dabar stovi paminklas, taip vadinamame *kunigų kalnelyje*. Kapo vietą žymėjęs metalinis kryžius dabar saugomas *Sėlos* muziejuje. Prieš maždaug 30 metų kryžių, įmestą į ežerą, ištraukė ir perdavė muziejui dr. Arūnas Baublys. Kapavietė su-
naikinta naujais palaidojimais.

Daukšos kryžius

K. K. Daukša gimė 1795 m. Neciūnų kaime, Biržų valsč., esančiame prie kelio Parovėja - Papilys. Literatūros tyrinėtoja Regina Mikšytė teigia, kad Kazimiero Daukšos tėvas taip pat buvęs mokytojas.

K. Daukša Reformatų bažnyčios sinodo lėšomis 1819–1824 metais mokėsi Kėdainių apskrities mokykloje, įsteigtoje kunigaikščio Jonušo Radvilos 1625 metais kaip reformatų parapijinė mokykla, o 1647 metais reorganizuota į gimnaziją.

Ši mokykla, nuo 1808 metų perėjusi Vilniaus universiteto žinion, mokymo kokybe garsėjo visoje Lietuvoje, nes beveik visi jos mokytojai buvo studijavę Peterburgo, Dorpat, Karaliaučiaus, Marburgo, Frankfurto universitetuose. Mokykla turėjo turtingą biblioteką, kurioje buvo daug knygų lotynų ir vokiečių kalbomis. Nors XIX amžius laikomas didžiausiu lietuvių lenkinimo laikotarpiu, tačiau Kėdainių mokykloje buvo dėstoma ir lietuvių kalba. Baigęs ją K. Daukša šiek tiek ten pat mokytojavo, o nuo 1830 metų – jis jau Biržų ev. reformatų parapijinės triklasės mokyklos mokytojas ir Biržų reformatų bažnyčios vargonininkas.

Dirbdamas Biržų parapiinėje mokykloje, K. K. Daukša vedė Papilio mokytojo Bergryno dukterį Frederiką (santuokos įrašas Papilio bažnyčios knygoje 1834 m.). Jiedu susilaukė keturių vaikų: Adomo, Edvardo Jokūbo – poeto, 1963 metų sukilimo dalyvio, Vladislavo, Emilijos. Mirus pirmajai žmonai, vedė jos seserį Eufroziną. Su antrąja žmona turėjo du sūnus.

K. K. Daukša 1837 metais dalyvavo reformatų *Lietuvos Vienata* Sinodo Biržuose darbe.

Mokytojas Kazimieras Kristupas Daukša mirė 1865 m. kovo 14 (2) d. Biržuose, sūnui Edvardui Jokūbui būnant Kauno kalėjime. Palaidotas senosiose reformatų kapinėse prie ežero.

Literatūros tyrinėtoja R. Mikšytė, remdamasi 1844 metais rašyta K. K. Daukšos darbo ataskaita, teigia, kad jį – jautrų ir kartu reiklų mokytoją iš pašaukimo, neapdiržusį nuo gyvenimo negandų ir kuklios algelės, vertino ne tik mokinių tėvai. 1849 metais *Vilniaus Vienatos* reformatų sinode, vykusiam Biržuose liepos 2-19 dienomis, K. Daukša *už gerą darbą ir pastangas* buvo paskatintas 15 sidabro rublių. Iš jo rašytų raportų matyti, kad Biržų reformatų parapijinėje trijų skyrių mokykloje tuo metu mokydavosi iki 50 įvairių socialinių sluoksnių (miestiečių, bajorų, kaimiečių ir laisvųjų) berniukų ir mergaičių. Pirmajame skyriuje vaikus mokydavo skaityti spausdintą lietuvių, lenkų ir rusų kalbų tekstą. Antrame ir trečiame skyriuose mokiniai mokėsi net vokiečių ir prancūzų kalbų bei ruošdavosi stojimui į apskrities mokyklą Kėdainiuose.

Šioje mokykloje mokėsi visi šeši Kazimiero Daukšos vaikai. Jis jų iš kitų neišskyręs, jų nelepinęs, buvęs net reiklesnis negu kitiems mokiniams.

Kazimieras Kristupas Daukša buvęs ne tik puikus pedagogas, bet ir lietuvių kalbos gramatikos *Trumpa kalbomokslė liežuvio lietuviško* bei lietuvių-lenkų kalbų žodyno autorius. Iš Gramatikos išliko tik sūnaus Edvardo Jokūbo nurašyti lietuviškas ir lenkiškas rankraščiniai nuorašai, o 1836 – 1844 metais rašyto apie 11000 žodžių turinčio lietuvių-lenkų kalbų žodyno $\frac{3}{4}$ rankraščio išliko Poznanės universiteto bibliotekoje. Tekstas daug kur paryškintas ir šiek tiek keistas jo sūnaus Edvardo Jokūbo. Žodžius Daukša rinko iš Biblijos, K. Sirvydo žodyno, S. Daukanto raštų.

Gramatikos nuorašus 1955 m. surado Marija Šlapelienė savo vyro asmeninėje bibliotekoje. Žymus lietuvių kalbininkas, akademikas Juozas Balčikonis 1978 metais parašė apie tai straipsnį, kuris buvo paskelbtas to meto dienraštyje *Tiesa*.

K. Daukša rašė Biržų (rytų aukštaičių panevėžiškių) šnekto pagrindu, bandė ją norminti. Buvo susikūręs unikalią rašybą, ją tobulino, pvz., garsą *š* iš pradžių žymėjo raide *c* (*rackiti* rašyti), paskui *s* (*sirdis* širdis), dar vėliau *š* (*šukštus* šiukštus).

Kalbininkas Antanas Smetona apie K. K. Daukša rašo: *K. K. Daukša – vienas iš tų žmonių, kurie kiek tik galėdami prisidėjo prie savo tautos, jos kultūrinio išlikimo nė negalvodami apie kokių nors atlygius. <...> Nors abu darbai nebuvo išleisti, tačiau, kaip matyti, gramatika pakankamai išsami, kvalifikuotai parašyta, nenusileidžia geriausiems to meto šios srities darbams. Visų pirma – tai 19-ojo a. vidurio lietuvių kalbos paminklas (ne tik vienos tarmės). Antra – gramatikoje atsispindi to meto kultūrinė, lingvistinė padėtis, tai viena (nors ir neprigijusi) bendrinės rašomosios kalbos šaka.*

Kitas lietuvių kalbininkas – dr. Giedrius Subačius rašo, kad rinkti žodžius Kristupui Daukšai buvo viso gyvenimo tikslas. Jame aiškiai matyti to laikmečio rašybos ypatumai. Pavyzdžiui, raidės *sz* žymi *š*, *cz* – *č*, *rz* – *ž*. Įdomu tai, kad K. K. Daukša jau bandė rašyti raidę *š*, bet jos neįdiegė. Žodyno rankraščio gale apie savo specifinę rašybą paties autoriaus prirašyta: *Nes davę lingvumo daro pradeaduntiemus skajtiti*. G. Subačiaus nuomone, nėra aišku, kas pirma buvo parašyta – žodynas ar gramatika.

K. K. Daukša rašė ant iš skudurų pagaminto popieriaus, kuris ilgaamžiškumu nepasižymėjo. Net ir ta mažoji likusi dalis nebūtų išlikusi iki mūsų dienų, jei ne kalbininko sūnus, liūdno likimo 1863 metų sukilimo dalyvis, tremtinys, poetas Edvardas Jokūbas Daukša, palaidotas Biržų r. senosiose Semeniškių kapinėse, šalia giminių.

D. Gudliauskienė

Edvardas Jokūbas Daukša

Tėgyvuoja Lietuva

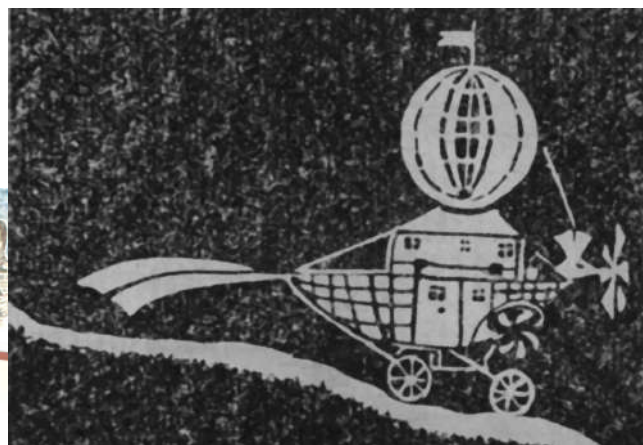
*Nuplauks amžiai ir tūkstančiai amžių,
Ateis metai, kai šviesos šaltinis saulė
Nušvis Lietuvai laimingesniais laikais,
Jūs, palikuoniai, tą tiesą išvysite,
Kai taip atsitiks, kape mūsų kaulai
Sujudės, sudrebės – iš užplūdusio
džiaugsmo.*

Edvardas Jokūbas Daukša

Lietuvos aviacijos pradininkas Aleksandras Griškevičius

Lietuvos mokslininkas, filosofas, išradėjas, orlaivių konstruktorius, aviacijos Lietuvoje pradininkas Aleksandras Emanuelis Jonas Griškevičius gimė 1809 m. Kėdainių rajone, Krakių apylinkėse bajoro reformato Bonaventūro Griškevičiaus šeimoje.

Aleksandras nuo jaunystės pasižymėjo gabumais, rašė eilėraščius ir domėjosi technika, pramoko vokiečių ir prancūzų kalbų. 1818 metais įstojo į Kėdainių reformatų gimnaziją ir greitai tapo geriausiu klasės mokiniu. Deja, 1824 m. išaiškinus Kėdainių gimnazistų ryšius su Vilniaus filomatais – filaretais, gimnazija buvo uždaryta, kai kurie moksleiviai, tarp kurių net ir rektorius kun. Jano Molesono sūnus, buvo suimti ir nuteisti, kiti perduoti tėvų globai. Aleksandras buvo perduotas policijos

Vilniaus reformatų senjorai Vieکشniuose

Nors buvo išteisintas, kaltinimai oficialiai atmesti, bet ten dirbti nebegalėjo.

Išvyko į Šiaulius. Ten 1856 m. A. Griškevičius pradėjo rašyti knygą, kurioje norėjo pateikti savo filosofines ir ideologines pažiūras. Ją užbaigė 1860 m. Tai lenkų kalba parašytas 285 puslapių filosofinis veikalas *Gamtos tikrovė arba matematinės išvados apie dievybę, sielą ir tikėjimo paslaptis trumpais, populiariais pašnekesiais*, kuriame išdėstė dualistinę pasaulio sampratą. Veikale teigiama, kad pasaulio ir jo kilmės pažinimo laidas yra ne aklas tikėjimas, o sveikas protavimas. Mėgino išleisti, pasiūsdamas rankraštį lenkų kilmės spaustuvininkui į Leipcigą, bet veikalą perėmė valdžios institucijos. Vilniaus katalikų vyskupas autoriaus mintis įvertino kaip eretiškas ir A. Griškevičius buvo atiduotas caro valdžios teismui. Teismas nutarė: iškviesti Jį į gubernijos valdybą patikrinti sveikatą ir, jeigu pasirodys esąs sveikas, įkalinti vienuolyne. Medikai A. Griškevičių pripažino sveiku, tačiau Jis teisme pareiškė, kad išpažįsta evangelikų reformatų tikėjimą. Byla užsitęsė. Kol vyko teismai, buvo laikomas policijos priežiūroje. Tik 1862 m. rugpjūčio 31 d. Šiaulių apskrities teismas, kuriame advokatu buvo Jo brolis Mauricijus, nepaisant gubernatoriaus spaudimo, A. Griškevičių išteisino. Tačiau tai Jam kainavo nemažai sveikatos. Kūrinys liko neišspausdintas. Rankraštis yra saugomas Lietuvos mokslų akademijos centrinėje bibliotekoje.

Po šių įvykių A. Griškevičius apsigyveno Vieکشniuose, žmonos gimtinėje. Manoma, kad ir čia gyvendamas Jis dar kūrė skraidymo aparatus, juos bandė. Mirė 1863 m. lapkričio 11 dieną. Palaidotas senosiose Vieکشnių kapinėse. Name, kuriame paskutiniaisiais savo gyvenimo metais glaudėsi A. Griškevičius, dabar yra įkurtas memorialinis muziejus.

Vilniaus reformatų senjorai rugsėjo 11 d. aplankė Aviacijos pradininko Lietuvoje Aleksandro Griškevičiaus memorialinį muziejų Vieکشniuose, pažiūrėjo apie Jį sukurtą animacinį filmuką, išklusė gidės pasakojimą-papildymą.

Įkvėptas nepaprasto Aleksandro Griškevičiaus gyvenimo ir jo neįgyvendintos svajonės, rašytojas Vytautas Martinkus 2009 m. parašė istorinį romaną *Žemaičio garlėkys*. Jame įamžinta spalvinga dramatiško likimo asmenybė.

D. Gudliauskienė

globai, nors Jo pavardės tarp slaptos organizacijos narių ir nebuvo. Jam buvo uždrausta toliau mokytis ir tarnauti valdžios įstaigose. Tėvas, laiduodamas už Jį, turėjo pasirašyti.

Apie ankstyvą Aleksandro Griškevičiaus gyvenimą biografinių duomenų mažoka. Bet 1834-1836 metais Jis jau dirbo Šiaulių apskrities teisme, paskui buvo miesto tarybos sekretorius. 1843 m., kartu su didele šeima (žmona, septyniomis dukromis, vėliau gimė dar du sūnūs), tikėdamasis pagerinti finansinę padėtį, persikėlė į Kauno guberniją. Dirbo vertėju Gubernatoriaus kanceliarijoje (mokėjo lenkų, rusų, lietuvių, vokiečių ir prancūzų kalbas).

Laisvu nuo tarnybos laiku A. Griškevičius domėjosi skraidymo teorija, filosofija, oro navigacijos klausimais, parengė keletą skraidymo aparato projektų. 1851 metais Kaune išleido knygėlę pavadinimu *Žmudzino parolotas (Žemaičio garlėkys)*. Tai turėjo būti aerostato ir garo mašinos kombinacija, varoma propeleriu, turinti horizontalius sparnus. Yra žinoma, kad savo sukonstruotus aparatus A. Griškevičius pats statė ir nesėkmingai bandė. 1854 m. neteko darbo Kauno gubernatoriaus kanceliarijoje. Remiantis Griškevičiaus sūnų pranešimais, iš tarnybos pašalinimo priežastis buvo Jo bandymai skristi balionu-aparatu, baigęsi nesėkme. Kita versija, pašalinimas iš tarnybos gali būti susijęs su Jo dukters Fryderykos bėgimu iš namų, jos neteisėtais santykiais su Romualdu Semaška ir jos apkaltinimu tėvo ateizmu, amoraliu elgesiu ir kt.

Šlovink VIEŠPATI, mano siela, ir neužmiršk, koks jis geras
/Psalmė 103, 2/

Garbės kuratorė Aleksandra Brokertaitė-Balčiauskienė

1921 10 08–2017 03 08

Spalio 8 d. sukanka 100 metų, kai gimė Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčios Garbės kuratorė, Lietuvos Reformacijos istorijos ir kultūros draugijos ir kompozitoriaus Vlodo Jakubėno draugijos buv. valdybos narė, Vilniaus vaikų sekmadieninės mokyklėlės įkūrėja, kunigo Aleksandro Balčiausko našlė Aleksandra (Alisa) Brokertaitė-Balčiauskienė.

Kuratorė Aleksandra (Alisa) Brokertaitė-Balčiauskienė gimė Vilkaviškyje, liuteronų, tarnautojo šeimoje. Vaikystė prabėgo Kybartuose. Ten lankė privačią vokišką mokyklą, po to mokėsi Klaipėdos Vytauto Didžiojo gimnazijoje. Alisa Brokertaitė dar vaikystėje svajojo būti mokytoja. Baigusi gimnaziją, įstojo ir 1940 metais baigė Tauragės mokytojų seminariją, pradėjo dirbti Karalgiūrio mokykloje netoli Kauno, kur gyveno su tėvais, lankė ev. liuteronų Šv. Trejybės bažnyčią senamiestyje. Toje bažnyčioje meldėsi liuteronai ir reformatai kartu. 1940 m. pamaldas pradėjo laikyti kun. Aleksandras Balčiauskas iš Biržų, paskirtas karo kapelionu ir atsikėlęs gyventi į Kauną. Mokytoja A. Brokertaitė giedojo bažnyčios chore ir čia susitiko jų gyvenimo keliai: Aleksandra padėjo kunigui leidžiant bendrą *Evangelikų Giesmyną*, tikrino korektūras.

1942 m. rugsėjo 20 d. kun. Aleksandrą Balčiauską ir Alisą Aleksandrą Brokertaitę sutuokė kun. Povilas Jašinskas. Netrukus jaunavedžiai iš Kauno persikėlė gyventi į Biržus. Kunigas A. Balčiauskas pradėjo tarnystę Biržų reformatų parapijoje, Aleksandra gavo mokytojos darbą Biržų gimnazijoje. 1943 m. jiems gimė sūnus Donatas ir Aleksandrai teko palikti pedagoginį darbą.

Vykstant karo veiksams, 1944 metų vasarą sudegė klebonija, kurioje gyveno kunigo A. Balčiausko šeima. Apsigyveno kitoje nuo karo nenukentėjusioje klebonijoje, kurioje jau gyveno kun. P. Jašinskas su šeima. Bet po karo ši klebonija buvo nacionalizuota, gyventojai iškraustyti, teko patiems statyti namus. Įsikėlė į dar nepilnai įrengtą namą. 1945 metais gimė

Balčiauskų šeima Biržų bažnyčioje

Išlydint Muzikos mokyklos direktorę. A. Balčiauskienė pirmą iš dešinės

dukra Virginija. Bet laimingas gyvenimas tęsėsi neilgai: sunkūs pokario metai skaudžiai slėgė jautrų, dorą žmogų – kunigą A. Balčiauską. 1952 m. sausio 24 d., ištiktas širdies infarkto, mirė kun. A. Balčiauskas, išgyvenęs tik 44 metus.

Trisdešimtmetė Aleksandra Balčiauskienė liko našle su dviem mažamečiais vaikais. Grįžo į Lietuvą per karą pasitraukusi į Austriją ir ten palaidojusi vyrą p. Roza Brokertienė. Įsidarbinti A. Balčiauskienei pagal specialybę – mokytoja – kunigo našlei buvo neįmanoma. Teko verstis ūkiškai, dirbti visokius darbus: auginti gyvulius, sodinti daržus, kepti pagal užsakymus namuose tortus, siuvinėti, nuomoti žiemomis būstą mokiniams.

Po Stalino mirties prasidėjus *atsilimui*, p. A. Balčiauskienė buvo įdarbinta raštvede Biržų miškų pramonės ūkyje ir ten dirbo iki išėjimo į pensiją 1976 metais.

Ir gūdžiais sovietų laikais p. A. Balčiauskienė buvo aktyvi Biržų miesto, reformatų bažnyčios narė. Šalyje ėmus steigti Vaikų muzikos mokyklas, p. A. Balčiauskienė stengėsi, kad ir Biržai turėtų kultūros židinį: 1956 metų rudenį Biržuose buvo atidaryta vaikų muzikos mokykla. Visuomeniniais pagrindais padėjo mokyklos vadovybei ruošti šventes, koncertus.

Turėjo gražų, skambų balsą, mokėjo beveik visas reformatų giesmes, neatsisakydavo palydėti Amžinybėn mirusiųjų reformatų parapijiečių, giedodavo atsisveikinimo pamaldėlėse, jei nebūdavo dvasininko, paskaitydavo Šventąjį Raštą.

Po senjoro kun. P. Jašinsko mirties 1982 m. birželio 6 d. ➤

1991 m. Kauno viešojoje bibliotekoje popietėje
Protestantizmas Lietuvoje

Biržuose susirinkę penkių parapijų atstovai išrinko naują Konsistoriją, jos sekretore – p. A. Balčiauskienė.

Biržų reformatų bažnyčios pastato vidus buvo daug metų neatnaujintas. Parapijos taryba, pirmininkė Olga Dagilienė, ponė A. Balčiauskienė rūpinosi remontu, ieškojo medžiagų ir 1982 m. vasarą buvo padarytas Biržų reformatų bažnyčios vidaus remontas. A. Balčiauskienė prižiūrėjo darbus, pasikeisdama su kitomis moterimis maitino darbininkus.

Lietuvai atgavus nepriklausomybę, atsikūrė Vilniaus reformatų parapija, p. A. Balčiauskienė, dažnai buvoda Viliuje pas sūnų Donatą, rūpinosi vaikų sekmadieninės mokyklėlės įsteigimu, jos įregistravimu miesto savivaldybės Švietimo skyriuje, sudarė mokymo programą.

Reformacijos paveldo puoselėtojai, tarp kurių buvo ir ponė Aleksandra, 1992 metais įkūrė Lietuvos Reformacijos istorijos ir kultūros draugiją. 1993 metais buvo įkurta Vlodo Jakubėno draugija, kurios darbe taip pat aktyviai reiškėsi ir p. A. Balčiauskienė.

Mokėdama vokiečių, rusų kalbas, kol jėgos leido, padėdavo Sinodo konsistorijai, Vilniaus reformatams priimti užsienio

svečius, rašė atsiminimus ir kelionių išpūdžius iš Vokietijos, Vengrijos, Čekijos, Šveicarijos, Italijos.

2004 m. buvo išrinkta LERB *Unitas Lithuaniae* kuratore ir, kol pajėgdavo, dalyvaudavo visuose Biržuose vykstančiuose Sinoduose, nestokojo patarimų, dalinosi gyvenimo išmintimi, vėliau Jai suteiktas Garbės kuratorės vardas.

Kurt. A. Balčiauskienė rūpinosi vyro kunigo palikimu. Sudarė ir 2007 m. išleido kun. A. Balčiausko pamokslų rinkinį – knygą *Tavo Žodis yra Tiesa*.

Paskutiniuosius gyvenimo metus kurt. Aleksandra Balčiauskienė leido savo jaukiuose namuose Biržuose, globojama sūnaus Donato, dukros Virginijos, lankoma anūko iš Vokietijos, pasirinkusio kunigo kelią, profesoriaus dr. Kęstučio Daugirdo ir kitų artimųjų. Kuratorė Aleksandra Balčiauskienė mirė 2017 m. kovo 8 d., palaidota Biržų senosiose reformatų kapinėse, šalia vyro.

InfoRef.LT

Labai šiltus Prisiminimus apie kuratorę Aleksandrą Balčiauskienę parašė kurt. dr. **Renata Bareikienė**:

Aš p. A. Balčiauskienę prisimenu nuo vaikystės, kai mano tėveliai mane dar mažą atsivesdavo į Biržų ev. reformatų bažnyčią. Jos vyras Aleksandras Balčiauskas buvo mūsų labai mylimas kunigas. Ateidavo visa Jų šeima, visada visi labai gražiai pasipuošę. Būdavo malonu į juos žiūrėti, jie sėdėdavo presbiterijoje, o aš gėrėjausi jais, norėjau būti panaši į juos.

Likimas taip susiklostė, kad Kunigas anksti mirė, palikdamas savo jauną žmoną našlę, o vaikus – našlaičius. Aš tuomet jau mokiausi Biržuose tada vadinamoje J. Janonio vidurinėje mokykloje. Kadangi gyvenau Klausučių kaime, reikėjo mieste samdyti butą. Mamytė nedvejodama kreipėsi į p. A. Balčiauskienę, ar negalėtų priimti gyventi. Ji mielai sutiko. Mačiau, kokius likimo išbandymus Jai teko patirti norint užauginti savo du vaikus – Donatą ir Virginiją. Ji galėjo dirbti mokytoja, bet tarybiniais laikais nebuvo ir kalbos, kad kunigo žmona galėtų mokytojauti. Teko megzti megztinius, siuvinėti, kepti skanius tortus. Ji rišėlje būdu išsiuvinėjo didžiąją staltiesę ant Dievo

2004 m. savo sodyboje su svečiais: sėdi Vengrijos reformatų vyskupas, stovi Vokietijos ambasados darbuotojai ir sūnus Donatas (dešinėje)

2006 m. kalba LERJD Radvila minėjime

stalo, kuria iki šiol puošiamas Dievo stalas Biržų ev. reformatų bažnyčioje. Jos meniškai išsiuvinėti darbai net respublikinėje tautodailininkų parodoje 1957 m. buvo eksponuojami Vilniuje. Nors ir labai sunku buvo, Ji nepalūžo. Labai mėgo poeziją, ypač B. Brazdžionį ir muziką, ypač klasikinę: mokėjo daugybę operos arijų atmintinai. Mokė ir mus visus vaikus, tiek savus, tiek laikinai pas Ją gyvenančius, Jos klausytis ir suprasti. Gal todėl Jos dukra Virginija ir įgijo muzikės profesiją, tapo pianiste. Donatas tapo statybų organizavimo ir planavimo specialistu.

Man baigus vidurinę mokyklą ir išvažiavus toliau mokytis į Vilnių, mūsų keliai išsiskyrė. Vėl susitikome, kai atėjus Nepriklausomybei, mes, Vilniaus reformatai, atgavome savo bažnyčią Pylimo gatvėje. Teko rūpintis jos nors daliniu atstatymu: iš dokumentinių filmų kino teatro paversti ją nors truputį panašia į bažnyčią, kad žmonės galėtų rinktis į pamaldas. Į šią veiklą aktyviai įsijungė ir p. A. Balčiauskienė, kuri tuo metu dažnai lankydavo anūkus Vilniuje. Kadangi Ji turėjo pedagoginį išsilavinimą, tai mielai ėmėsi kurti ir vadovauti parapijos vaikučių sekmadieninei mokyklėlei. Sudarė mokymo programą ir didelių Jos pastangų dėka ev. reformatų sekmadieninė mokyklėlė buvo įregistruota Vilniaus savivaldybės Švietimo skyriuje.

2006 metais, kurt. A. Balčiauskienei švenčiant 85-erių metų sukaktį, Vokietijoje gyvenanti **Rasa Jasiukėnaitė Oesterwinter** buvo atsiuntusi mielą, šiltą laišką apie Vilniaus vaikų sekmadieninės mokyklėlės veiklos pradžią ir Padėką jos įkūrėjai, mokytojai p. Aleksandrai Balčiauskienei:

Norėtume prisiminti tuos laikus, kai kartu su Jumis ir Rūta Jančiene teko dirbti sekmadieninėje mokyklėlėje, kuriai Jūs su tokiu entuziazmu vadovavote, kuriai skyrėte dalį savęs ir, nepaisydama ilgos kelionės, kas sekmadienį vykdavote iš Biržų į Vilnių. Ir ne tuščiomis! Kiekvienam rasdavote gerą žodį ar, ištikus nelaimei, paguosdavote, na, o Jūsų krepšelyje visuomet būdavo kokių nors lauktuvių: ar sausainis, ar saldainis, ar maža dovanėlė Gimtadienio proga. Niekas nelikdavo užmirštas. Vaikai buvo mokomi ne tik klausytis mokytojos pasakojimo, bet aktyviai klausyti ir diskutuoti. Ne tik vaikučių džiaugsmui, bet ir parapijiečių gyvenimas buvo neatsiejama Jūsų gyvenimo dalis. Manau, kad tie gerumo ir tiesos daigai, kuriuos Jūs pasėjote vaikučių širdelėse, išsikerojo į didelį medį. Na, o tie buvę

mažuliai, kurie šiandien, galbūt, jau ir patys tapo tėvais, vėl atves savo vaikus į sekmadieninę mokyklėlę.

Prisiminimus apie Aleksandrą Balčiauskieneį yra parašiusi biržietė **Saigūnė Rožėnienė**, kuriai Viešpaties valia su Ja teko gana daug laiko praleisti Jos gyvenimo saulėlydyje. S. Rožėnienė, vadovavusi Biržų Trečiojo amžiaus universiteto Kultūros fakultetui, organizavo A. Balčiauskienei sudarytos ir 2007 m. išleistos kunigo A. Balčiausko pamokslų knygos *Tavo Žodis yra Tiesa* prezentaciją Biržų tvirtovės Viešosios bibliotekos salėje 2008 metais.

Ponia Aleksandra įvairiomis progomis pakviesdavo kavos puodeliui, labiau suartėjome, patyriau malonų bendravimą, toleranciją, asmeninį atsivėrimą. Džiaugėsi vaikais ir anūkais, dr. Kęstučiu Daugirdu, jo teologijos mokslais, šeima gyvenančia Vokie-tijoje, sūnaus Donato šeima, dukros Virginijos koncertine veikla, trumpo šeimyninio gyvenimo prisiminimais. Mažiau kalbėjome apie sunkumus, nors jų būta nemažai. Nuolatinė tremties baimė ir netikrumas rytdiena nemažai prisidėjo prie vyro ankstyvos ligos ir netekties. Prisiminė ir materialiai nelengvus metus, kai mokėsi abu vaikai. Jaudinantis ir pasigėrėjimą keliantis Jos ryžtas suteikti jiems aukštąjį išsilavinimą. Pasakojo, kaip kaupė lėšas įsigyti Virginijos studijoms instrumentą. Sukasė visą daržą ir užsėjo kopūstų sėklomis, o daigus realizavo turguje. Šios moters orumo nežemino ši prekyba, kepami užsakomi tortai. Instrumentas buvo nupirktas! Svarbiausia – parama vaikų studijoms.

Mačiau kaip su metais fiziškai silpnėja, prastėja regėjimas, atsirado kitų problemų, bet tai priėmė kaip ilgo gyvenimo duotybę. Dvasiškai ir psichologiškai išliko pasigėrėtinais stipri, blaiviai mąstanti, geranoriškai vertinanti gyvenimo tikrovę. Laikas neištrynė „damos“ bruožų ir įpročių. Visuomenėje pasirodydavo pasipuošusi kukliai, bet elegantiškai, su skrybelaite ir pirštinais. Kalba, laikysena, bendravimu išliko inteligentiška estetė, patraukli ir ori savo senatve. Ji – gerbtinas pavyzdys!

Buvusi biržietė, vilnietė **D. Gudlauskienė**

Ponia Balčiauskiene – taip Ją visada vadindavo biržiečiai, nors amžiumi kai kurie buvo ir vyresni – likusių našle su mažais vaikais, kiek išgalėdami rėmė parapijiečiai. Atveždavo malkų, šieno vežimą jų laikomai karvytei. Po karo visiems buvo lengva: į parduotuvę nenubėgsi, nenusipirksi ne tik mėsos, pieno, bet ir prie duonos reikėdavo stovėti pusdienį. Kaime pragyvenimas buvo lengvesnis: užsiaugindavo gyvulius, laikydavo karvę, paukščių. Prisimenu, kaip tetos, eidamos į bažnyčią, ne tik mums atnešdavo lauknešlius, bet ir Balčiauskams užnešdavo... Vėliau p. Balčiauskiene išveisė bičių, avilius laikė pas parapijiečius kaime. Keletas avilių stovėjo ir mano senelių kaime pas tetą, kuri padėdavo pažiūrėti bites...

Kad mes su sese mokėmės muzikos, „kalta“ p. Balčiauskiene, įteigusi Tėveliams, kad būtina dukras leisti į Biržuose atidaromą muzikos mokyklą. Ponia Balčiauskiene, gerai sutardama su mokyklos direktore Aldona Kezyte (1931-2008), organizuodavo Naujametines šventes, karnavalus, išmokindavo mus – mokinukes – nesudėtingų šokių, vaidinimėlių.

Mūsų šeimos gana artimai bendravo. Ponia Balčiauskiene dalyvavo mano Konfirmacijos šventėje, prisiminimui užrašė žodžius, kurie tapo mano gyvenimo moto: Kaip metalas tvirta tebūna tavo valia...

2022-aisias minėsime

LR Seimas 2022-uosius yra paskelbęs proginiais metais šioms žymioms Lietuvai asmenybėms paminėti:

Poeto Jono Meko metais, pažymint avangardinio kino kūrėjo ir kino kritiko, rašytojo ir poeto **100-ąsias gimimo metines** (gimė 1922 metų gruodžio 24 d., mirė 2019 m.).

Seimo nutarime sakoma, kad J. Meko kūryba yra itin svarbi pasaulinei kultūrai ir naujų meno formų paieškai. Jo avangardinė kino ir literatūrinė kūryba formavo visuomenės istorinę sąmonę, skatino neprarasti lietuviškumo ir garsino Lietuvos vardą.

J. Mekas

Rašytojos Ievos Simonaitytės metais, nes 2022 m. sausio 23 d. bus minimos **125-osios Jos gimimo metinės**.

Pranciškaus Skorinos (apie 1490 – apie 1551) metais, nes 2022-aisiais sukanka **500 metų**, kai Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje buvo išspausdinta pirmoji knyga – *Mažoji kelionių knygelė* (*Малая подорожная книжица, 1522*) ir įkurta Vilniuje pirmoji spaustuvė.

2022-aisiais sueina **100 metų**, kai 1922 m. balandžio 9 d. Kateliškių kaime prie Biržų gimė R. katalikų kunigas, monsinjoras **Kazimieras Vasiliauskas** (1922-2001), tad metai skirti ir Jam prisiminti.

InfoRef_LT

2021-ųjų Reformatų jaunimo stovykla

2021 liepos 18 dieną į Papilio pagrindinę mokyklą jau trečius metus rinkosi 14-18 metų jaunimas iš Biržų, Panevėžio, Kauno, Vilniaus, Joniškio ir kitų Lietuvos vietų į *Evangelikų reformatų jaunimo stovyklą 2021*. Ši stovykla padėjo nors trumpam pamiršti pastaruosius dvejus metus trunkančią pandemiją.

Trečius metus stovyklos direktorė Laura Stanislovaitienė su savanorių komanda siekė įgyvendinti stovyklos tikslus: skatinti jaunimo aktyvumą, sąmoningumą, pilietiškumą, religingumą, nuolatinį norą tobulėti.

Stovyklos dvasinis vadovas lektorius Arthur Laisis vedė mokymus laisvės tematika. Šlovinimo giesmių vadovas Augustinas Skeberdis mokė tradicinių bei jaunimo giesmių. Visi kartu padirbėjo Dievo garbei: tvarkė Semeniškių kapinėse

apleistas kapavietes. Vakarus smagiai leido prie laužo: žaidė *Auksinį protą*, rengė įvairius šou, karaokes ir svarbiausia – bendravo gyvai.

Stovykla truko penkias dienas, dalyvavo 21 stovyklautojas, 6 savanoriai vadovai, direktorė bei dvasinis vadovas.

Pirmoji diena prasidėjo pamaldomis kartu su Papilio evangelikų reformatų parapija, kuriai stovyklautojai dėkingi už šiltą priėmimą.

Labai džiugu, kad kiekvienais metais Vaikų vasaros stovykla *Nemradas* pasipildo naujais vadovais, kurie subręsta Evangelikų reformatų jaunimo stovyklose.

Direktorė Laura Tuomaitė Stanislovaitienė

Idėjos autorius
Tadas Daujotas

Simfonija iš Šiaurės Jeruzalės

Spalio 3 d. Biržus aplankė ypatingi svečiai – muzikinio projekto *Simfonija iš Šiaurės Jeruzalės* kūrėjai. Holokausto 80-mečiui skirtą simfoniją sukūrė kompozitorius Jievaras Jasinskis, idėjos autorius – Tadas Daujotas, grojantis senoviniais hebrajų instrumentais *šofarais*. Simfonijoje pasakojama žydų istorija nuo Senojo Testamento Abraomo laikų iki Holokausto ir Izraelio valstybės atsikūrimo. Projektą įgyvendino Šv. Kristoforo kamerinis orkestras ir 12 įvairaus žanro – klasikos, džiazo ir folkloro – atlikėjai bei svečias iš Izraelio – žinomas multi instrumentalistas ir dainininkas Yaron'as Cherniak'as. Jis yra žydas, įtikėjęs Kristų (*mesijinis žydas*).

Lietuvių ir žydų draugystei įprasminti skirtame kūrinyje, klasikinė muzika persipina su lietuvių ir hebrajų folkloro motyvais.

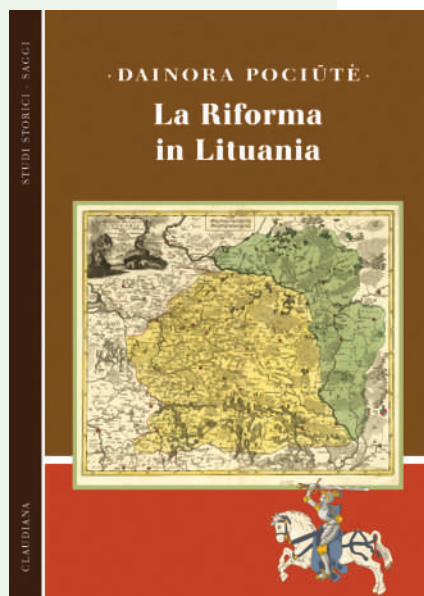
Po koncerto buvo aplankytos senosios Biržų žydų kapinės, kurias prieš dešimtmetį tvarkė biržiečiai kartu su reformatais iš Vokietijos Lipės bažnyčios. Svečiai aplankė ir Holokausto aukų memorialą Pakamponių miške (*Vardų upę*), buvo užsukę į Reformatų bažnyčią ir pakilę į bokštą pasigrožėti nuostabiais rudeniskais vaizdais, medžių aukso pasidabinusiais Biržais.

InfoRef_LT.

Holokausto aukų
memorialas
Pakamponių miške

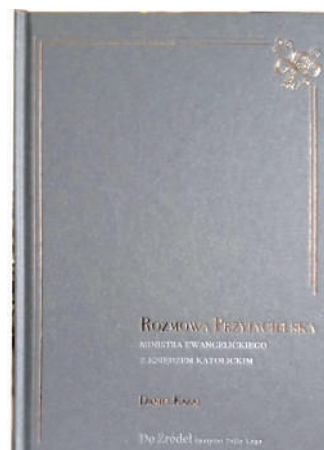
Knyga *La Riforma in Lituania* Italijoje

Spalio 28 d. prof. Dainoros Pociūtės monografija apie Reformaciją Lietuvoje *La Riforma in Lituania* buvo pristatyta akademinei Italijos visuomenei Udinės mieste, esančiame šiaurės rytų Italijoje, Alpių priekalnėse. Prof. D. Pociūtė po knygos pristatymo socialiniuose tinkluose pasidalino išpūdžiais iš įvykusio renginio Udinės universitete ir pasidžiaugė, kad užsimezgė įdomi diskusija, nes italams rūpi ne tiek vidiniai Lietuvos procesai, kiek europinė panorama. O žymus istorikas, besigilinantį į XVI a. religinius procesus Šiaurės Italijoje, prof. Silvano Cavazza pristatyme pasakė, kad knygoje aptarti religiniai XVI a. procesai įrodo, kad Lietuva buvo ne rytų, bet centrinės Europos šalis. *Džiaugiuosi tokia išvada, kuri visai nebuvo mano tikslas. Šią išvalgą reikia suprasti Italijos istoriografijos ir akademinės minties kontekste, kuriame Lietuva standartiškai vadinama rytų Europos valstybe*, – rašė prof. D. Pociūtė.

InfoRef_LT

Tolle Lege instituto leidinys

Dr. Dariusas Bryčko

Š. m. rugsėjo mėn. Tolle Lege instituto Varšuvos studijų centras išleido Dariuso Bryčko parengtą spaudai Danieliaus Kalajaus (Lietuvoje žinomo kaip Danielius iš Kalajaus Mikolajevskis) 1671 metais parašytą knygą *Rozmowę przyjacieliską ministra ewangelickiego z księdzem katolickim (Evangelikų ministro ir katalikų kunigo bičiuliški pokalbiai)*.

Tai Reformacijos laikų lenkų ir lietuvių ministro (kunigo) Danieliaus Kalajaus kūrinys, kuriame aukštinama religinė tolerancija, pripažįstama etinių vertybių reikšmė.

1669 m. Danielius Kalaj buvo apkaltintas arijonizmu, kuris tuo metu jau buvo įgijęs politinių bruožų – reikalavo panaikinti luomus, baudžiavą. Sandomiro konfederaciniame teisme Danielius Kalajus buvo nuteistas mirties bausme su turto konfiskacija. Tai pirmasis Lenkijos Karalystėje ir Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje mirties nuosprendis, paskelbtas evangelikų kunigui. Prieš bausmės vykdymą jam pavyko pabėgti į Prūsiją, vėliau buvo Gdanско Petro ir Povilo bažnyčios pamokslininku. Nuo 1676 m. Danielius Mikolajevskis (Kalaj) kunigavo Kėdainiuose, buvo Kėdainių reformatų gimnazijos rektorius, Žemaitijos distrikto konsenjoras, nuo 1679 m. iki mirties – Žemaitijos superintendantas. Mirė 1691 m. birželio 25 d. Kėdainiuose.

InfoRef_LT

Krikščioniškos muzikos festivalis SIELOS 2021

Mirga Liekytė

2021 metų spalio 30 dieną visi krikščioniškos muzikos gerbėjai buvo kviečiami į Palangą, kurioje vyko jubiliejinis – 20-asis Šiuolaikinės krikščioniškos muzikos festivalis *Sielos 2021*. Šiais metais festavalyje dalyvavo ir Vilniaus ev. reformatų parapijos narys Justinas Stanislovaitis su grupe.

Pirmasis krikščioniškos muzikos festivalis *Sielos* įvyko Plungėje prieš 19 metų. Kiekvienais metais renginys organizuojamas vis kitame Lietuvos mieste. Vienas iš tikslų – supažindinti visuomenę, jog Dievas gali būti šlovinimas įvairiais muzikos žanrais. Šiais metais renginys vyko 3-ose erdvėse: Palangos koncertų salėje, Kultūros centre *Ramybė* ir Palangos R. katalikų bažnyčioje. Skambėjo įvairūs stiliai: pop, jazz, indie, dainuojamoji poezija.

Palangos koncertų salėje įvyko festivalio atidarymas, o po jo iškart koncertavo vilnietis reformatas Justinas Stanislovaitis su grupe. Grupė, kurioje taip pat dainavo reformatė, stovyklų savanorė Mirga Liekytė, atliko Justino Stanislovaičio autorines giesmes, kurios greitai metu sudarys jo rengiamą krikščioniškos muzikos albumą. Po pasirodymo atlikėjai išgirdo daug gražių žodžių bei padėkų. Justinui labiausiai įsiminė vienos moters komentaras, kad ji į festivalį *Sielos 2021* atvyko dėl dviejų dalykų, vienas iš jų – išgirsti Justino ir jo žmonos sukurtos giesmės *Visos girios ošia Tau* gyvą atlikimą.

Justinas Stanislovaitis

Viso festivalio uždarymas taip pat vyko Palangos koncertų salėje. Renginį vainikavo grupė iš Jungtinės Karalystės LZ7.

Šių metų Palangos koncertų salėje vykusio festivalio vedėjai buvo Gabrielė ir Deividas. Renginį transliavo Festivalio *Sielos* Facebook'o puslapis bei XFM radijo stotis, kurios vienas iš pranešėjų yra Justinas.

L. Stanislovaitienė

Misija Varšuvoje

Lietuvos evangelikų reformatų Sinodo 372-ame eiliniame suvažiavime 2021 m. birželio 26 d. Biržuose buvo priimtas sprendimas pradėti nuolatinę dvasinę misiją Varšuvoje. Jai buvo paskirtas gen. superintendentas kun. Raimondas Stankevičius. Šis Sinodo sprendimas brendo ir buvo ruošiamas beveik metus. Lietuvos ev. reformatų Konsistorija posėdyje priėmė sprendimą tenkinti 2020 m. spalio 7 d. varšuviečių prašymą priimti juos į *Lietuvos Vienetą* ir skirti laikiną dvasinę globą iki galutinio sprendimo Sinode. Sprendimas kilo iš broliškos pareigos padėti tikėjimo broliams ir sesėms bėdoje. Nutiko ji iki tol vienoje sėkmingiausiai veikusių Asocijuotos Reformatų Presbiterionų Bažnyčios (Asociated Reformed Presbyterian Church, toliau tekste – ARPC) užsienio misijų – Varšuvoje. Šios misijos pradžia – 2015 metai, kai ARPC Bažnyčia į Varšuvą pasiuntė iš JAV kun. dr. Dariušą Bryčką (originalo kalba: Dariusz Bryčko). Jis jau anksčiau savo gimtinėje buvo įkūręs evangeliškos – reformatiškos spaudos centrą *Tolle Lege*, panašų į pas mus veikiančią *Reformatų literatūros centrą* Vilniuje. Lietuvos evangelikai reformatai su kun. dr. Dariūšu Bryčku susipažino dar prieš dešimtmetį. 2010 metais dr. Dariušas Bryčko su žmona ir vienerių metų sūneliu atvyko į Lietuvą dėstyti teologiją Klaipėdos LCC universitete. Tuomet jis aktyviai įsijungė į Klaipėdoje veikusią evangelikų reformatų parapiją. Buvo kviečiamas į Lietuvos evangelikų reformatų dvasininkų sesijas ir mielai talkindavo bažnytinėje veikloje. Tais pačiais 2010 metais jis savo namuose (Grand Rapids mieste, JAV) šiltai priėmė ten viešėjusius mūsų Bažnyčios delegatus kun. Rimą Mikaląuską ir kurt. dr. Renatą Bareikiene, kartu su lietuvių reformatų atstove iš Čikagos, diakone Erika Brooks, atvykusius į Pasaulinį Reformuotų Bažnyčių suvažiavimą. Juos supažindino su Grand Rapids reformatų dvasiniu gyvenimu, sekmadienį pakvietė pašlovinti Viešpatį vietinėje konservatyviųjų presbiterijonų (The Orthodox Presbyterian

Church) bendruomenėje. Šilti ir nuoširdūs ryšiai išliko ir dr. D. Bryčko išvykus iš Lietuvos, jam pradėjus tarnauti jau kaip ordinuotam dvasininkui ARPC Bažnyčioje, Pietų Karolinoje. Dėka šios pažinties, užsimezgė draugiški Lietuvos Evangelikų Reformatų Bažnyčios santykiai su ARPC Bažnyčia. 2014 metais ten buvo pakviestas apsilankyti mūsų atstovas kun. Rimas Mikaląuskas. Dievui laiminant, po metų, ARPC Bažnyčia atsuntė į Lietuvą kun. Franką ir Emily van Dalenus. Jie nuostabiai įsiliejo į Lietuvos Reformatų Bažnyčios gyvenimą ir šiandien yra Kauno ir kitų Lietuvos reformatų bendruomenių labai mylimi Dievo tarnai. Jie ištikimai tarnauja jau daugelį metų Kauno evangelikų reformatų parapijoje, Lietuvos evangelikų reformatų jaunimo, vaikų stovyklose. Tuo pačiu metu kun. dr. Dariušas Bryčko sugrįžo su misija savo gimtinėn, į Varšuvą. Dievas laimino jo tarnystę Lenkijoje – augo jo šeima, augo ir misijinė bendruomenė. Sėkmingai tarnaujant, buvo pašaukti dvasiniam darbui du lektoriai, kurie išvyko studijuoti į JAV teologiją. Deja, prieš pat COVID pandemiją jaunoje bendruomenėje kilo rimtas nesutarimas, vėliau virtęs bendruomenės ir asmenine kun. dr. Dariušo Bryčko, kaip šios bendruomenės ganytojo, tragedija. ARPC Bažnyčios vadovybei laiku ir tinkamai nepavykus sureaguoti, apie 40 asmenų bendruomenė skilo į dvi lygias dalis. Konfliktas apaugo gaudais. ARPC Bažnyčios vadovybė, neįsigilinusi į konflikto esmę, sustabdė kun. dr. D. Bryčko kaip dvasininko įgaliojimus šiai misijai. Dar daugiau – vilkino tyrimo procesą. Bendruomenė liko be ganytojo beveik dvejimms metams. Dalis bendruomenės liko ištikimi dvasininkui ir laukė teisingo Bažnyčios tyrimo, pakluso visiems Bažnyčios nurodymams, pateikė įrodymus apie kaltinimų nepagrįstumą, tačiau atsakymo nesulaukė. Pats kun. D. Bryčko taip pat laukė tyrimo pradžios ir su visa šeima dvejimms metams liko be dvasinės sielovados iš ARPC Bažnyčios. Kita dalis bendruomenės paprašė laikino ganytojo. Jiems laikinai patarnauti buvo paskirtas arčiausiai dirbęs dvasininkas – kun. Frank'as van Dalen'as iš Lietuvos. Bendruomenės dalis, palaikiusi savo dvasininką, neketino kurti atskiros denominacijos (atskiros evangelinės Bažnyčios organizacijos). Nematė ir galimybės prisijungti prie Varšuvos evangelikų reformatų parapijos, nes savo teologinėmis nuostatomis ARPC Bažnyčios mokymas – konservatyvesnis už lenkų reformatų ir yra artimesnis Lietuvos reformatams. Po kurį laiką trukusių konsultacijų su Lietuvos ev. reformatų bažnytine vadovybe, 2020-ųjų spalio

pradžioje pateikė prašymą Lietuvos evangelikų reformatų Konsistorijai dėl dvasinės globos, prisijungimo prie Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčios.

Konsistorija prašymą apsvairstė ir po daugiašalių konsultacijų patenkino skirti laikiną globą, iki klausimo galutinio išsprendimo Sinode. Pats kun. dr. D. Bryčko apsisprendė likti su bendruomene ir kartu palikti ARPC Bažnyčią.

Po to, kai Konsistorija prisiėmė dvasinės sielovados atsakomybę padėti Varšuvos bendruomenei, tarp Lietuvos ir Varšuvos buvo organizuojami nuotoliniai susitikimai. Sinodui paskyrus ganytoją Varšuvai, buvo pradėtas planuoti vizitas ir oficialaus bendruomenės įsijungimo į Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčios sudėtį pradžia – eucharistinės pamaldos, Sinodo administratoriaus vizitas. Dėl besitęsiančios COVID grėsmės, vizitas buvo atidėliojamas, bet iš Dievo malonės įvyko šių metų spalio 16-17 dienomis. Į Varšuvą nuvažiavo gen. superint. kun. R. Stankevičius, lydimas kun. R. Mikalausko. Sekmadienio pamaldos vyko Varšuvos teologijos ir socialinių mokslų Kolegijos moderniam centre, Wyborna 20. Ši Lenkijos aukštoji neuniversitetinė mokykla palaiko artimus ryšius su Krikščioniška Teologijos Akademi-ja, kurioje 1998 m. evangelinės teologijos magistro studijas baigė kun. R. Mikalauskas. Kolegijoje įgiję bakalauro laipsnį studentai gali tęsti magistro ir doktorato studijas Akademijoje. Dr. D. Bryčko buvo pakviestas čia dėstyti reformatų teologiją. Ši Kolegija – modernus centras su auditorijomis, koplyčia ir erdvia bažnyčios pamaldų sale, studentų bendrabučiu – labai primena Klaipėdos LCC universitetą. Centre įsikūrusi ir *Tolle Lege* būstinė su biblioteka. Šio centro koplyčioje *Unitas Lithuaniae* (Lietuvos Vienetos) Varšuvos bendruomenė sekmadieniais susirenka pamaldoms 9 valandą ryto, čia kun. R. Stankevičius atlaikė pirmas oficialias pamaldas, su bendruomene šventė Viešpaties Vakarienę. Kun. Rimas Mikalauskas lenkų kalba pamokslavo iš Jokūbo laiško 1 sk. eil. 1-8. Pamaldose buvo pakrikštytas pirmas šios bendruomenės vaikelis – pusantrų metų Teofilis, teologijos studento pirmagimis sūnus. Kartu Viešpatį šlovino keli dvasininkai svečiai iš vietinių evangelinių bendruomenių, svečiai iš JAV presbiterijonų Bažnyčios Teksase, pats mokyklos rektorius dr. Piotras Nowakas su žmona. Po pamaldų, netoli koplyčios esančioje *Tolle Lege* bibliotekoje, šventė agapė, kur visi šiltai bendravo, vaišinosi ir ragavo lauktuves iš Lietuvos. Lietuvos dvasininkai buvo labai šiltai priimti, apgyvendinti tame pačiame centre jaukiai įrengtuose svečių namuose. Kelionės patirtis parodė, kad ypač pagerėjus keliams Lenkijoje, kelionė automobiliu iš Lietuvos labai *sutrumpėjo* ir nebėra tokia varginanti, kaip būdavo prieš daugelį metų. Varšuva dabar ne tik labiau *priartėjo* prie Lietuvos reformatų, bet tapo Lietuvos bendratikių salele Lenkijos sostinėje. Šiais metais ligos sutrukdė varšuviečiams apsilankyti Sinode Biržuose. Tikimės, kad kitų metų eiliniame 373-jame Sinodo suvažiavime visi susipažinsime *veidas į veidą* su nauja *Unitas Lithuaniae* arba kaip lenkiškai dar vadinama Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčia – *Jednota Litewska* nariais.

InfoRef_LT

Dailininko Stanislovo Bohušo-Sestšencevičiaus

(1869-1927)

PARODA

Vilniaus paveikslų galerijoje (Chodkevičių rūmai) nuo 2021 m. spalio 28 d. veikia reformato dailininko Stanislovo Bohušo-Sestšencevičiaus kūrybos paroda, kurioje eksponuojami svarbiausi Lenkijoje ir Lietuvoje saugomi Jo kūriniai, pristatantys įvairias dailininko kūrybos sritis – buitinio žanro paveikslus ir piešinius, *art nouveau* bruožų turinčias simbolistines kompozicijas, iliustracijas vilnietiškojo kabareto *Ach leidiniams*, XX a. pradžios Vilniaus gatvių ir aristokratų salonų gyvenimo vaizdus.

Parodoje rodomi darbai yra iš Varšuvos ir Poznanės nacionalinių muziejų, Lodzės dailės muziejaus, Plocko Mazovijos muziejaus, Lešno apskrities muziejaus ir daugybės privačių kolekcininkų kolekcijų. Dalis darbų yra iš lietuviškų kolekcijų. Juos parūpino Lietuvos nacionalinis muziejus Vilniuje, Lietuvos nacionalinis dailės muziejus Vilniuje, Religinio paveldo muziejus Vilniuje.

InfoRef_LT

Menininkas, nesvarbu, ar tai būtų dailininkas, literatas ar muzikas, meniškai atkurti gali tik tai, ką jaučia, o ne tai, ką mato ar girdi, nes talentas atsiskleidžia ir pražysta per pojūčius; per gyvenimo ir kūrybos meilę atsiranda tokie gilūs ir stiprūs pojūčiai, kurie suteikia beribę, būtiną tebuklui sukurti intuityjį.

Stanislovas Bohušas-Sestšencevičius

Dailininkas Stanislovas Bohušas-Sestšencevičius

1869-1927

*Stanislovas Bohušas
Sestšencevičius,
J. Bulhako (1876-1950)
fotografija*

Lietuvos – Lenkijos dailininkas, tapytojas, grafikas Stanislovas Bohušas-Sestšencevičius (Stanisław Bohusz Sistrzeńcewicz) gimė 1869 m. lapkričio 26 d. Nemenčinės dvare (20 km nuo Vilniaus, dab. Riešės sen.), žymaus bajoro, reformato, *Lietuvos Vienatos* kuratoriaus Stanislovo Bogumilo Bohušo-Sestšencevičiaus ir ne mažiau žymios Volanų

Kelionė (apie 1900 m.)

Broliai Zigmuntas ir Stanislovas Sestšencevičiai apie 1900 metus

giminės katalikės Konstancijos Volan šeimoje. Draugų, namiškių meiliai buvo vadinamas *Staleku*. Turėjo septynis brolius ir tris seseris (viena sesuo mirė vaikystėje). Kaip prisimena giminaitis Andžejus Ivančikas Sestšencevičius, vyrai buvo auklėjami reformatų tikėjime, o moterys – katalikų. Iš brolių Jam artimiausias buvo Boleslovas (*Bolesław Sistrzeńcewicz-Bohusz, 1879-1940*) Lenkijos kariuomenės brigados generolas, *Vilniaus Vienatos* kuratorius, palaidotas Evangelikų kapinėse ant Tauro kalno.

Mokyti dailės S. Bohušas-Sestšencevičius pradėjo Vilniuje, Mykolo Medardo Rudnickio dirbtuvėje Tiltų gatvėje ir Ivano Trutnevo vadovaujamoje Vilniaus piešimo mokykloje. ➤

1888–1894 m. dailės studijas tęsė Imperatoriškojoje dailės akademijoje Peterburge. 1894–1895 m. dailininkas tobulinosi Paryžiuje privačioje Rodolphe'o Juliano studijoje, žinomoje *Académie Julian* vardu. 1895 metais persikėlė į Miuncheną ir ten gyveno iki 1900 metų. Daug laiko praleido žymaus lenkų tapytojo Józefo Brandto studijoje, priklausė tenykštei lenkų dailininkų kolonijai, tapo Miuncheno *Kunstverein* draugijos nariu.

1899 m. birželio 20 d. Varšuvos Šv. Kryžiaus katalikų bažnyčioje susituokė su savo mokytojo Brandto dukra Marija Kristina (1878-1945). Bet šeimyninis gyvenimas nesusiklostė,

Varnos priešais roges (apie 1900 m.)

trumpa santuoka iširo, Kristina 1905 m. ištekėjo už grafo Juozo Tiškevičiaus (1869-1912). Tuo metu nutapytas paveikslas *Varnos priešais roges (apie 1900)* atspindi niūrią Jo nuotaiką.

Po skyrybų S. Bohušas-Sestšencevičius pasineria į kūrybą. 1900 m. nutaria *visiems laikams* palikti Miuncheną, grįžti namo. Keliauja po įvairius Lietuvos, Lenkijos, Baltarusijos, Ukrainos dvarus. *Keitė gyvenamąją vietą, važinėjo į Vilnių ir Varšuvą, ieškojo sau vietos, išitraukė į abiejų miestų veiklas. Pragyvenimui užsidirbdavo piešimo pamokomis Varšuvoje, o Vilniuje padėjo F. Ruščicui rengti Lenkijos menininkų draugijos „Štuka“ parodą, – rašo leidinio Stanislovas Bohušas-Sestšencevičius 1869-1927* sudarytoja Eliza Praszynska. Toliau autorė rašo: *Laiką Lietuvoje pajėvairindavo lankydamasis dvaruose. <...> pas Tiškevičius Biržuose ir pas Liubienieckius Paneriuose. Vizitų metu tapydavo dvarų šeimininkų šeimos narių portretus.*

1907 m. nusprendė apsigyventi mylimame Vilniuje, aktyviai įsijungė į kultūrinį, visuomeninį gyvenimą, parašė kritišką knygą apie Vilniaus viešąsias erdves – *Wilno i estetyka*. Nuo 1919 metų spalio iki 1920 m. rugsėjo dėstė Vilniaus Stepono Batoro universitete, vedė vakarinę Akto tapybos studiją, buvo gavęs profesoriaus vardą. Garsėjo kaip nepra-lenkiamas žaviųjų vilniečių portretistas, sugebantis perteikti jų išorės grožį ir rafinuotą skonį. Dailininkas sukūrė ir simbolistinių, *art nouveau* bruožų turinčių kompozicijų. Jis daug dirbo grafikos srityje – spausdino piešinius ir karikatūras ➤

Badas Vilniuje, 1917 m.

periodinėje spaudoje, kūrė iliustracijas, apipavidalino karnavalus, muges, kabareto *Ach* spektaklius ir jų leidinius.

1913 m. Vilniuje buvo išleistas S. Bohušo-Sestšencevičiaus piešinių plunksnele albumas, sulaukęs milžiniško populiarumo. Piešinius labai kokybiškai šiam albumui cinkografijos technika reprodukavo B. Wierzbicki i S-ka grafikos įmonė Varšuvoje. 1928 m. albumas buvo išleistas pakartotinai. *Menininkas nemėgo miesto, jo civilizacijos*, – rašo Eliza Praszynska, pristatydamą dailininką Lietuvos žmonėms, – *ji traukė Vilniaus gatvelės ir aplinkiniai kaimai. <...> jo kūryboje gamta įsprausta į apibrėžtas kompozicijos scenas.*

Tokie yra paveikslai *Kelėje 1893, Pasienio miestelyje (W miasteczku kresowym).*

Ramų gyvenimą Vilniuje nutraukė Pirmasis pasaulinis karas, lenkų, lietuvių kovos su bolševikais.

Sunkiais Pirmojo pasaulinio karo metais St. Bohušas-Sestšencevičius piešė simbolinio turinio didelio formato žanro scenas, tokias kaip *Badas Vilniuje (Priemiesčio vaikai)* 1917, grįždavo prie savo pamėgto Vilniaus ir jo apylinkių motyvų.

Vokiečių okupacijos metais S. Bohušas-Sestšencevičius, mokėdamas gerai vokiečių kalbą, su bendraminčiais sugebėjo gauti leidimą Vilniuje įkurti *Jano Laskio v. Reformacijos istorijos mylėtojų Lenkijoje draugiją (Towarzystwo Miłośników Historii Reformacji Polskiej im. Jana Laskiego)*. Draugijos steigiamasis susirinkimas įvyko 1916 m. rugpjūčio 22 dieną. Draugijos prezidentu buvo išrinktas reformatų kun. Konstantinas Kurnatauskas, o sekretoriumi – dailininkas S. Bohušas-

Sestšencevičius. Draugija leido knygas, rengė susitikimus, skaitė paskaitas. Tai lyg ir mūsų *Lietuvos Reformacijos istorijos ir kultūros draugijos* pirmtakė. Draugijos susirinkimuose Stanislovas skaitė paskaitas *Humanizmas ir jo įtaka meno raidai* bei apie dailininką Jozefą Chelmonskį, sukūrė Draugijos emblemos projektą, saugomą Lietuvos dailės muziejuje.

Paryžiuje gyvenanti istorikė, žymios LDK reformatų Mackevičių giminės palikuonė, Eva Cherner rašo, kad pirmame pokariniame Sinode, sušauktame 1918 metų lapkričio 18 d. Vilniuje, kai dar nebuvo nuo Lietuvos atplėštas Vilniaus kraštas ir gen. superintendentu buvo Vilhelmas Meškauskas, S. Bohušas-Sestšencevičius buvo išrinktas Reformatų Bažnyčios *Lietuvos Vienata* Kolegijos prezidentu. Juo buvo iki 1921 metų, kai 1922 m. jį pakeitė Bronislovas Ižycki-Hermanas, prezidentavęs visą tarpukarį iki sovietų okupacijos 1939 metais.

S. Bohušas-Sestšencevičius 1920 metais, paaštrėjus džiovai ir pablogėjus sveikatai, persikėlė į Poznanę, pas brolių Boleslovą. Ten tapo dailininkų draugijos *Świt* nariu.

Dailininkas Stanislovas Bohušas-Sestšencevičius mirė nuo džiovos 1927 m. gegužės 24 d. Varšuvoje, bet palaidotas buvo Jo numylėtame Vilniuje, Evangelikų liuteronų ir reformatų kapinėse ant Tauro kalno. Kapinės panaikinus, S. Bohušo-Sestšencevičiaus antkapis buvo perkeltas į Vilniaus Rasų kapines.

Dalija Gudliauskienė, Renata Mikalauskienė

Kaune pamokslavo kun. Tomas Shoger'is

Jau antrą kartą į Lietuvą iš JAV atvyksta kunigas Tomas Shoger'is su žmona Sue tarnauti Kauno reformatų parapijoje, kai šioje bažnyčioje nuolatos tarnaujantis misionierius kun. Frankas van Dalen'as ir jo žmona Emily išvyksta į JAV atostogų.

Tomas ir Sue Shoger'iai gyvena Šiaurės Karolinoje, JAV. Kun. Tomui Shoger'ui – 71 metai. Prieš 5 metus, po 32 metų dvasininko tarnystės, jis išėjo į pensiją.

Prieš tapdamas dvasininku, Tomas Shoger'is buvo JAV jūrų pėstininkų korpuso reaktyvinio lėktuvo pilotas. Tuomet dirbo kompaniją Ford Motor Company, o vėliau LTV Aerospace and Defense inžinieriumi.

Išėjęs į pensiją, kun. Tomas ir toliau turi galimybių pamokslauti, skelbti Dievo Žodį.

Tomas ir Sue Shoger'iai turi keturis sūnus ir vieną dukterį, taip pat 15 anūkų, o šešioliktas yra pakeliui...

Tomas ir Sue Shoger'iai lapkričio 21 d. baigė tarnystę Kaune ir, atsisveikinę su parapijiečiais, kitą rytą pradėjo savo kelionę namo.

Rita Jaudegienė

Nuotrauka autorės

Mirusiųjų paminėjimas Vilniuje

Lapkričio 21 d. vilniečiai prisiminė šiais metais Amžinybėn iškeliavusius parapijiečius, paminėjo savo mirusius artimuosius.

Po pamaldų bažnyčioje trumpai maldai susirinko į Reformatų sodą – buvusias reformatų kapines – prie skvero įkūrėjų pažymėtos Vinholdų koplyčios vietos. Katech. Holgeris Lahayne, nors ir lijo lietus, pasakė trumpą įtaigią Homiliją, visi kartu pasimeldė ir paminėjo šiose kapinėse palaidotus reformatus bei pagiedojo porą giesmių.

Vinholdų koplyčia, pastatyta XVII a. pradžioje, saugojo

atminimą vilniečių olandų Vinholdų, kurių net trys kartos gyveno, dirbo Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje, puoselėjo reformatų tikėjimą, buvo aktyvūs Vilniaus reformatų parapijos nariai. Koplyčios antžeminė dalis buvo sunykusi jau lenkų laikais. Ne taip, kaip kitoje kapinių pusėje buvusi Šrėterių koplyčia, kuri buvo gerai išsilaikiusi iki vandališko akto 1983 metais, kada, ruošiant vietą paminklui tarybiniais partizanams ir pagrindininkams, buvo nugriauta.

Po skvero rekonstrukcijos abiejų koplyčių ir kapinių ribos yra pažymėtos rausvų plytelių juostomis, pavasarį čia sužydės baltažiedės žemaugės gėlės.

Nuotrauka A. Arlauskienės

InfoRef_LT

ISSN 2669-1833

**VYR. REDAKTORIUS gen. superintendentas
kun. Raimondas Stankevičius**

Redaktorė: Dalija Gudliauskienė

Leidiniui talkino:

Kęstutis Pulokas, Genovaitė Mikalajūnienė

Dizainas ir maketas Aušrinės Bareikytės-Čizikienės
Tiražas 100 egz.

Redakcija:

Pylimo 20-13, Vilnius,

Konsistorijos raštinė Vilniuje

Tel. +370 69904137, +370 655 43678

Leidėjai straipsnius taiso ir trumpina savo nuožiūra

